National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

National Library Bibliothèque Nationale
ILMUB
GAL TEISIPÄEVAL
JA NELJAPÄEVAL 1978
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 70 (2513) XXVII aastakäik | Neljapäeval, 21. septembril 1978 — Thursday, September 21, 1978 | Üksiknumbri hind 40 centi

32 lektorit ja suhtlemisspetsi Eestist Stokholmis

Septembrikuu algusnädalal peeti mitmes Rootsi õppeasutuses loenguid Eesti kohta

STOKHOLM (EPL) — Lektorid Eestist, kelle kutsumise ümber poleemikalained käisid kõrgelt enne nende tulekut, viibisid Rootsis septembrikuu algusnädalal (4.—11.) ja pidasid ettenähtud loengud Balti Instituudi vahendusel mitmetes rootsi institutsioonides, nagu Stokholmi ülikooli Soomeugri Instituut, Uppsala ülikooli Soomeugri Instituut, Stokholmi ülikooli muusikateaduslik instituut, Muusikaakadeemia, Moodsa kunsti muuseum ja Förbundet Sverige—Sovjetunionen.

Külastusele pandi ilmselt eriti suurt rõhku, kuna lektorite, kelledest osa olid parteilased, osa mitte, saatjaskonnas oli kõrgeid poliitilisi vaatlejaid, nende hulgas Väliseestlastega Sidemetepidamise Ühingu esimees Ulo Koit, ajalehe Sirp ja Vasara peatoimetaja Ed. Tinn, Tallinna raadio korrespondent E. Turmen, jne.

Nõukogude saatkonna esindajad viibisid kogu aeg läheduses, nende hulgas Tassi esindaja.

Saabunud gruppi kuulus üldse 32 inimest, nendest osa sootuks teistelt aladelt, eriti põllumajandusest.

Reisijuhiks oli M. Järv Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudist, kel olevat seljataga karjäär komsomolis.

Grupi poliitilise osa esindajad võtsid virgalt kontakte pagulastega ja nende asutustega. Grupp tuli Moskva kaudu, kus viibiti kaks päeva ettevalmistamisjuhendamiseks.

Gruppi kuulusid järgmised inimesed: Ülo Koit, M. Järv, Jaak Põldmäe, Jaak Kangilaski, Ed. Tinn, Lembit Meri, E. Mölder, R. Ramm, A. Reppo, E. Turmen, L. Kaas, E. Roots, L. Põldsam, A. Siling, M. Ott, H. Heinsalu, E. Saar, E. Peusaar, A. Solovova, J. Niitmets, M. ja M. Annus (abielupaar), V. Metsik, R. Põldsam, Vello Tormis, Lea Tormis (n-na Rummo), Jaan Rääts, Enn Vetemaa, V. Kaju ja M. Käspre.

Sidemeteorganiseerijatele Tallinnas oli üritus katsepalliks ja kuuldavasti olevat vastutavad isikud jäänud rahule ning kavatsevad järgmisi selletaolisi kultuuriofensiive. Külasttuse siinsete teostajatega peeti vastavaid läbirääkimisi.

Seekordseil üritusil oli kohati väga hõredalt publikut, seda eriti Uppsalas, kus loengud äripäeval langesid tööajale.

Nagu Nõukogude turismigruppide juures alati, oli grupi liikmetele antav valuutakvoot ainult 100 krooni, mis ju palju omal käel liikumiseks ei ulatunud. Kuulda ei olnud ka lektoritele töötasu maksmisest kursutajate poolt.

Nagu oli arvata, siis hoiti esinemised apoliitilises raamis ja lektorid olid vaid etturid selles teises mängus, mida okupatsioonipoliitikud mängivad ofensiivis nii Rootsi kui ka siin asuva eestlaskonna suunas. Lektorid valdasid oma ainet.

Võidi ka küsimusi esitada, kusjuures kirjandusloengute juures mh. ei puudunud küsimused seoses tähelepanu äratanud luuletaja Jaan Kaplinski läänes refereeritud kõnega, milles ta ise kaastegevust dementeeris.

Lektorid (Vetemaa) hindasid Kaplinskit kui andekat loovat isikut, kuid selgust ei tulnud tema kõne kohta.

Jaak Kangilaski, kes kõneles Moodsa Kunsti Muuseumis eesti kunstist käesoleval sajandil ja näidates diapositiive, nimetas ka mõnda paguluses asuvat kunstnikku: Eduard Ole, Eerik Haamer ja mõne aja eest surnud Juhan Nõmmik.

Stokholmis soome instituudis esitas õppetooli professor Osmo Hormia isiklikult Madis Norviki soomekeelse loengu soomeugri uurimustest Eestis, kuna referent ise haiguse tõttu ei olnud grupiga kaasa tulnud. Muusika alal tutvustas helilooja Veljo Tormis eesti muistseid rahvalaule, pannes ka publiku kaasa laulma.

Helijooja Jaan Räätsi rääkis saksa keeles tendentsidest praeguses muusikas Eestis.

Lennart Meri, kirjanik, kommenteeris oma filmi „Linnutee tuuled", mida näidati Uppsalas.

Külastuse ajal olid tõlkideks Förbundet Sverige— Sovjetunionenis dr. Harald Keiland, kes prof. Kangilaski loengu sajakonnale kogunenud ühingu liikmele rootsi keelde pani ja Uppsala ülikoolis fil. kand. Raimo Raag soomeugri instituudist.

Rootsi ajakirjanduses külastus tähelepanu ei äratanud. Küll aga ilmus just külastuse ajal Svenska Dagbladetis professorite Gösta Wrangléni ja Herman Diamanti artikkel, milles and nõudsid N. Liiduga vaimuinimeste vahetuse lõpetamist N. Liidus toimuva vaimuinimeste diskrimineerimise ja tagakiusamise taustal, mis praegu on nii aktuaalne.

Eesti nõukogude kultuurikontakti puhul reageeris muide Stokholmi ülikooli rootsi üliõpilaskond protestikirjaga rektorile.

Allakirjutanud esimees ja abiesimees kutsuti Balti Instituuti, küs neil soovitati esildis tagasi võtta ja mitte publitseerida. Balti Instituut on „Tidskriften Östeuropa" peale kaevanud Pressens Opinionsnämndile seoses selle nr. 3-es avaldatud pikema kritiseeriva artikliga.

Tallinna Mustamäele on kerkinud nüüd uus suur linnaosa, kus elab ka tuhandeid venelasi. Linnaosa tundub pealtnäha esinduslikuna, kuid Eestit külastanute jutu järele on seal püstitatud hooned väga halva kvaliteediga ja juba lagunemisohus.

Esimesed mõrad Camp Davidi kokkulepetes

Paljude lahtiste küsimuste lahendamine võib tekitada ülepääsematuid probleeme

WASHINGTON — Ühendriikide president Carter alustas pärast Camp Davidi konverentsi lõppemist suurt diplomaatilist ofensiivi, et anda peaminister Begini ja president Sadati kokkulepete raamkavale vajalikku toetust ja sisu. President saatis välisminister Vance Kesk-Itta, kus tema ajmeseks ülesandeks on konta'tide võtmine mõõdukate Araabia riikidega, et mobiliseerida neid ajmakokkuleppe selja taha. Nendeks riikideks on esmajoones Jordaania ja Saudi Araabia.

Ehkki president Sadat ja peaminister Begin lahkusid Camp Daridist sõbralikus kokkuleppe vaimus, on nende raamkokkulepetesse tekkinud esimesed mõrad.

Nii atakeeris peaminister Begin oma televisiooni intervjuus Palestiina Vabastamise Organisatsiooni ja selle juhte, nimetades neid mõrtsukateks,

kelledega Iisraeli valitsus ei taha mingisugust tegemist teha. Peaminister Begin lisas veelgi õli tulle kui ta Iisraeli reporteritele antud jutuajamises mainis, et Iisraeli asunduste küsimus okupeeritud aladel ei ole veel kaugeltki lahendatud.

Egiptuse president Sadatil tuleb Kairosse naasmisel samuti lahendada terve rida probleeme,

kuna paljud Egiptuse poliitikud väidavad, et president tegi Camp Davidis liiga suuri kontsessioone.

Nende kontsessioonide tegemine põhjustas tõenäoliselt ka välisminister Kameli ametist lahkumise. Sadati kaitsjad toonitavad samal ajal, et presidendil õnnestus konverentsil Jordani jõe läänekaldal elavatele palestiinlastele välja kaubelda omavalitsust, mis rakendatakse tõenäoliselt juba kolme kuu jooksul. Samuti mainitakse, et Iisrael on lõpuks otsustanud anda tunnustuse palestiinlaste seadusepärastele õigustele.

Suurem vastuseis kokkulepetele tuleb kahtlemata Palestiina Vabastamise Organisatsioonilt ning sellistelt sõjakatelt Araabia riikidelt nagu Iraak, Liibüa ja Süüria.

Kokkulepetele on hukkamõistvaid kommentaare kuulda ka Moskvast.

Ning kõigele muule lisaks toonitavad okupeeritud aladel elavad Iisraeli asunikud, et nad ei kavatse oma elukohtadest kunagi lahkuda ning neid araablastele üle anda.

Konservatiivide valimisvõit Nova Scotias

HALIFAX — Nova Scotias toimunud provintsivalimistel sai seni võimul olnud liberaalide partei mõjuvalt lüüa ning konservatiivid tulid uuesti võimule. Uues parlamendis said konservatiivid 31, liberaalid 17 ja uusdemokraadid (sotsialistid) 4 kohta. Parlamendi eelmises koosseisus oli liberaalidel 31, konservatiividel 12 ja sotsialistidel 3 kohta. Asjatundjad mainivad, et valimiste käiku mõjutas eriti Nova Scotias valitsev suur tööpuudus, kuna provintsi töölistest on 11 protsenti ilma tööta.

Algab kirjakandjate roteeriv streik

Kanada kirjakandjate ametiühingu juhatus tegi teatavaks, et Kanada 18.000 kirjakandjat alustavad reedel, 22. septembril, oma palganõudmiste läbisurumiseks roteerivat streiki. Mainitakse, et streigi esimesel päeval tabab streik ka ühte Kanada suuremat linna. Ametiühingu juhid kinnitavad, et nad ei ole viimaste päevade kestel midagi kuulnud Kanada varaameti uutest ettepanekutest kirjakandjate palkade tõstmiseks.

Arvatakse, et esimestel streikide päevadel jääb ilma postita ka üks Kanada suurlinnadest — Toronto, Montreal või Vancouver.

Saudi Araabia ja Jordaania ei poolda Camp Davidi kokkuleppeid

AMMAN — Iisraeli ja Egiptuse riigipeade vahel Ühendriikide vahendusel Camp Davidis sõlmitud raamkava Kesk-Idas rahu saavutamiseks on saanud esimeste tõsiste tagasilöökide osaliseks. Nii on peaminister Begini ja president Sadati poolt allakirjutatud kokkulepped tagasi lükanud Saudi Araabia ja Jordaania valitsused, mainides, et Camp Davidis aktsepteeritud plaan ei moodusta vastuvõetavaid aluseid Kesk-Idas rahu saavutamiseks.

Saudi Araabia kuningas Khalid mainis pärast valitsuse koosolekut, et Begini ja Sadati kokkulepped ei ole selgesõnaliselt määritletud Iisraeli sõjavägede lahkumist okupeeritud aladelt, kaasaarvatud Jeruusalemma linn.

Samuti väidetakse, et kokkulepped ei ole ette nähtud palestiina rahvale enesemääramise õigust, mis annaks võimaluse palestiinlastele rajada omal maal oma riiki.

Lisaks sellele kriipsutatakse alla, et Camp Davidi nõupidamisel mindi täielikult mööda Palestiina Vabastamise Organisatsioonist, mille Araabia riigid on ühiselt tunnistanud palestiinlaste seaduslikuks esindajaks ja nende huvide eest võitlejaks.

Jordaania valitsus kinnitas pärast Camp Davidi kokkulepete arutamist,

et Jordaania ei ole moraalselt ega materiaalselt seotud nende lepingutega.

Jordaania ja Saudi Araabia seisukohti peetakse väga oluliseks Camp Davidi kokkulepete rakendamisel ja kui need mõõdukad Araabia riigid nende lepingutega ei nõustu, siis on väljavaated nende praktiliseks teostamiseks minimaalsed.

Koolera uputuse piirkonnas

NEW DELHI — Indias ja Bangladeshis on toimunud suured uputused, mis on nõudnud sadu surmaohvreid ning tuhanded inimesed on jäänud ilma peavarjuta. Rikutud vee ja toidu tagajärjel on uputuspiirkonnas puhkenud koolerataud, mille ohvriks on Bangladeshis langenud 33 inimest.

Ingemar Korjusel jälle esikoht

Hiljuti võitis eesti laulja bariton Ingemar Korjus Hollandis peetud lauluvõistlustel esikoha. Nüüd sai ta möödunud pühapäeval Münchenis peetud võistlusel jälle kõrgeima auhinna sealsel lauluvõistlusel. Pärast võistlust oli tal kaks iseseisvat kontserti, kus ühel olid kavas saksa liiderid.

Nüüd tal on ees veel kolmas lauluvõistlus Inglismaal.

Pastori vabasurm altari ees

BERLIIN — Ida-Saksamaal, Falkensteini linnas, põletas enda 300 kirikulise ees jumalateenistuse ajal surnuks 41-aastane pastor Rolf Günther. Pastor valas altari ees oma riided üle bensiiniga ja süütas need põlema enne kui keegi sai takistada. Koguduse liikmed ei säanud leekide ja suure kuumuse tõttu enesetapjat abistada, kes heitis peagi hinge. Ida- ja Lääne-Saksamaa usulistes ringkondades arvatakse, et pastor Günther valis vabasurma ateistliku kommunistliku partei ränga surve pärast kirikule.

VAIKE LIIBUS Austraaliast

KUNSTINÄITUS

õli ja akrüül

DANIELLI GALLERY, 336 Dundas St. W Toronto

26. sept. kuni 16. okt.

Avamine teisip., 26. sept. kell 6 õ.

Näitus avatud äripäevadel kella 10—5.30

T. Eesti Majas reedel, 27. okt. kl. 7 õhtul

s/s WALNUTI RAHVA 30. AASTAPÄEVA KOOSVIIBIMINE

- AVASÕNA
- MUUSIKALISI ETTEKANDEID (3. generatsioonilt)
- SÕNAVÕTUD, FOTONÄITUS, BAAR ja muud.

$10.00 isikult, lapsed $5.00

Korraldav toimkond — tel. 488-5895

Kai Käärid

BALLETIKOOL

Avamine esmasp., 2. okt. kell 7 õ. Eesti Maja väikeses saalis.

Registreerimine 2. okt. kella 6—7 õ. ja sellejärele algab õppetöö:

ESMASP., 2. OKT. kella 7—8 algajate balletiklass (7—12. a.) ja kella 8—9 õ. kehakasvatusklass (18—60 a.),

KOLMAP., 4. OKT. kella 7—8 edasijõudnute balletiklass (12—18 a) ja kella 8—9 õ. professionaalne balletiklass.

INFORMATSIOON TEL. 225-5595

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Torontos.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $32.—, poolaastas $18.— ja veerandaastas $9.50, kiripostiga aastas $53.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $35.—, poolaastas $19.— ja veerandaastas $10.50. Kiripostiga USA-s: aastas $58.—, poolaastas $30.— ja veerandaastas $16.50.

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $69.—, poolaastas $34.50 ja veerandaastas $18.—.

Aadressi muudatus 40 c. — Üksiknumbri hind 40 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

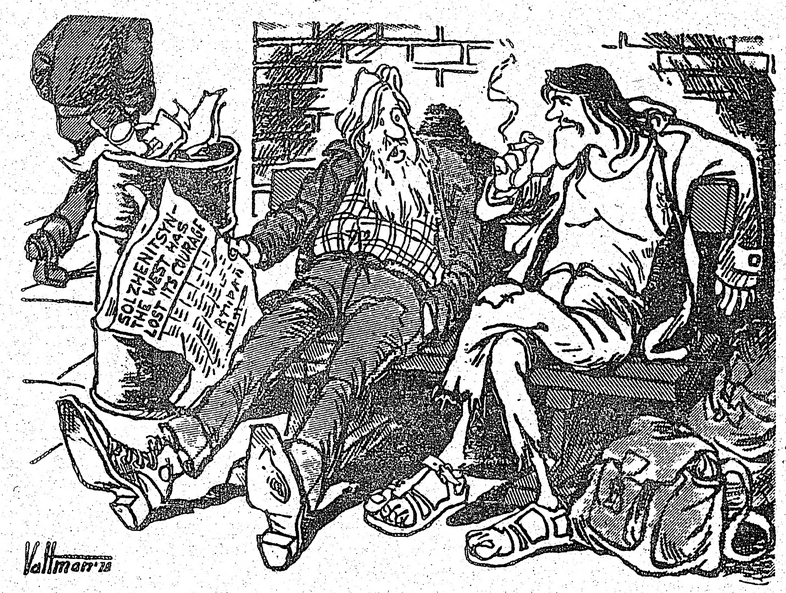

„Mida teab Solzhenitsõn õieti läänemaailmast! Meil oli julgust ära põletada mobilisatsioonikaardid, demonstreerida sõja vastu ja kannatada selle tagajärjel eksiilis viibimise viletsust. Lõpuks oli meil julgust nõuda amnestiat. Solzhenitsõn lihtsalt ei tunne läänemaailma."

Lootusesädemed Camp Davidist

Pärast kolmteist päeva kestnud pinevaid ja dramaatilisi nõupidamisi sõlmiti Ühendriikide presidendi Carteri vahendusel Egiptuse president Sadati ja Iisraeli peaminister Begini vahel põhiline kokkulepe Kesk-Idas rahu saavutamiseks ning sõja järele lõhnavate probleemide lahendamiseks. Kokkuleppe saavutamisele pühendatakse kogu maailma ajakirjanduses suurt tähelepanu ning kommentaarid ulatuvad suurest optimismist kuni äärmise pessimismini. Läänemaailmas hellitatakse vaikseid lootusi, et eelkokkulepe loob eeldused lõpliku rahu ja seniste keerdküsimuste lahendamiseks, kuna kommunistlikkudes riikides ning N. Liidu mõja all olevates Araabia riikides suhtutakse kokkuleppesse äärmise sarkasmiga, umbusklikkusega ja kriitikaga.

Camp Davidis paberile pandud kokkulepe tundub siiski omaette imena kui arvestada neid suuri lahkhelisid, mis valitsesid Egiptuse ja Iisraeli leerides enne konverentsi algust. Ei ole liialdus kui nentida, et see kokkulepe sai teoks ainult Ameerika Ühendriikide tugeval survel ja mõjutusel, kuna nii Iisrael kui ka Egiptus olenevad nii majanduslikult kui ka oma sõjaliselt potensiaalilt väga palju Ühendriikidest ning ilma ameeriklaste abita ähvardaks mõlemaid antagoniste sisemine kokkuvarisemine.

Saavutatud kokkuleppele põgusat pilku heites võib ilma pikema analüüsimiseta nentida, et see on vägagi üldsõnaline ning paljud okkalised küsimused on jäetud lahtiseiks ning tulevaste läbirääkimiste lahendada. Põhiliselt fikseeriti kaks kokkulepet, milledest üks käsitab Egiptuse ja Iisraeli vahekordi ja teine Iisraeli okupatsiooni alla kuuluvat Jordani jõe läänekallast, selle elanikkonna tulevikku ja Gaza tsooni probleeme.

Kokkulepte põhjal, mida president Carter nimetab „Kesk-Idas rahu saavutamise raamistikuks" kirjutavad Iisrael ja Egiptus alla juba enne jõulu rahulepingule. Iisrael andis ühtlasi nõusoleku, et ta viib oma väed välja Siinai kõrbest, alustades sellega eeloleval kevadel või suvel. Egiptus samal ajal kohustub piirama oma relvastust selles piirkonnas ning kohustab jalule seadma normaalsed suhted Iisraeliga kui Iisraeli väed hakkavad Siinaist välja tõmbuma. Kokkulepe näeb ette, et Iisrael viib oma väed Siinaist välja kahe või kolme aasta jooksul pärast rahulepingu allakirjutamist.

Teine kokkulepe on veelgi kaugeleulatuvam ning see taotleb Jordani jõe läänekalda ja Gaza maakitsuse probleemide korraldamist ja lahendamist. Selle plaani alusel tuleks Palestiina küsimus lahendada sel teel, et piirkonna valitsemine antakse üle kohalikule omavalitsusele. Iisraelile antakse siiski õigus jätta strateegilistesse kohtadesse oma sõjaväelisi valveposte, eriti Golani kõrgustikule. Iisrael annab lubaduse, et ta ei raja enam uusi asundusi sellesse piirkonda ja kohustab kogu okupeeritud ala araablastele üle andma järgmise viie aasta jooksul.

Selles raamkavas on kahjuks palju auke ja vaatamata suurtele kaelustamistele ja emotsionaalsetele sõnadele lepingute allakirjutamisel on paljud probleemid jäänud püsima ning nende lahendamine osutub raskeks pähkliks. Nii näiteks ei suudetud kokku leppida, kas Iisrael peab likvideerima oma asundused, mis on rajatud okupeeritud aladele. Jordani läänekaldal üksi on selliseid asulaid 54 ning nende asulate elanikud kinnitavad, et nad ei mõtlegi oma elukohtadest lahkuda. Küsimuse peab otsustama Iisraeli parlament kuid peaministri Begini väidete kohaselt võib oletada, et ta ei poolda nende asulate likvideerimist.

Teiseks suureks probleemiks on Palestiina Vabastamise Organisatsiooni küsimus. See organisatsioon on ägedalt võidelnud Palestiina araablaste õiguste eest, kasutades sageli Palestiina probleemidele tähelepanu juhtimiseks terroristlikke aktsioone, mille tulemusena Iisraeli valitsus seda organisatsiooni ei tunnusta.

Omaette küsimuseks on ka teiste Araabia riikide suhtumine kokkuleppesse, kuna president Sadati rahuaktsioone on kõik Araabia riigid jälginud teatava umbusklikkusega. Sadati ja Carteri esmajärguliseks ülesandeks on tõmmata selle aktsiooniga kaasa sellised mõõdukate vaadetega Araabia riigid nagu Saudi Araabia ja Jordaania. Selle eesmärgi saavutamiseks saatis president Carter juba oma välisminister Vance Kesk-Itta vajalikku selgitustööd tegema. See ülesanne ei ole kaugeltki kerge kuna kokkulepete kritiseerijaid leidub isegi Egiptuses, mida kinnitas Egiptuse välisminister Kameli lahkumine omalt kohalt protestiks Iisraelile tehtud järelandmiste vastu.

Probleeme on palju, kuid lootussädemed on Camp Davidi kokkulepetega liikvele pandud. Kui kaugele need lendavad, seda peaks näitama juba lähem tulevik.

K. A.

Atentaat mürgitatud vihmavarjuga

LONDON — Bulgaaria põgeniku Georgi Markovi abikaasa mainib, et tema 49-aastane mees suri pärast seda kui talle tänaval mürgitatud vihmavarjuga kallale tungiti ja teda vihmavarju otsaga haavati. Georgi Markov põgenes kommunistlikust Bulgaariast 1969. aastal ning töötas BBC-le ja Vaba Euroopa raadiole, rünnates oma saadetes ägedalt Bulgaaria praeguseid juhte.

Markovi abikaasa arvab, et tema mehele tungiti kallale poliitilistel põhjustel. Kallaletungija lõi talle vihmavarju terava otsaga selja tagant tänaval reide ja põgenes pärast seda taksoautos kiiresti sündmusekohalt. Scotland Yard on võtnud vahejuhtumise uurimisele.

Stalini surmalaagrite saladused

Stalini terrorivõimutsemisel olid kaugemad ja suuremad vangilaagrid Kolõma piirkonnas Siberis. Ainult ühes neist 120-st laagrist hukati nõukogude arvestuse kohaselt 1938. aastal rohkem inimesi, kui tsaaririigi ajal 1800-ndail aastail kogu riigis. Aleksander Solzhenitsõn on jätnud vangilaagrite saarestiku kaardistamisel Kolõma välja selle hirmutavuse ja eraldatuse tõttu, kirjutab Rootsi ajalehe „Dagens Nyheter" peatoimetaja ja kirjanik Per Wästberg. Aga nüüd on inglane Robert Conquest kogunud andmeid ja on koostanud tunnistajate abil raamatu, mille nimi on „Kolõma".

Ka nõukogude tegelased peavad ise Kolõma vangilaagreid Auschwitzile vastavaks N. Liidus. Sellest Kirde-Siberi piirkonnast, kus temperatuur vahete-vahel laskub —70 C kraadile, tõusis neljakümne aasta eest hädakisa otsekui põrgust.

Sinna saadeti 1936—1956 umbes 3,5 miljonit inimest. Neist 3 miljonit on jäänud igaveseks tundrale, süütud selles milles neid süüdistati.

Vangilaagrite saarestiku kaardistamisel oli Solzhenitsõn sunnitud mööduma Kolõmast, selle hirmuäratavuse ja erilise koha tõttu N. Liidu karistuslaagrite hulgas.

Kolõmast pole pääsenud avalikuse ette ühtegi fotot. Aga inglise luuletaja ja ajaloolane Robert Conquest on asjalikus ja ägestumatus raamatus „Kolõma" kogunud Nikita Hrushtshovi kaitse all onal ajal trükitud nõukogude dokumente ja 17 asjakohast kirjalikku tunnistust nende laagrite elust. Kümme neist olid N. Liidu kodanike kirjutatud, neli poolakailt, teised rumeenlaselt, sakslaselt ja shveitslaselt.

Muid pealtnägijate tunnistusi Kolõmast esitatakse Roy Medvedevi ramatus „Let history judge (Las ajalugu mõstab kohut) ja Silver Mora kirjutuses „Kolõma" (1949) esitatakse 63 poola vangi seletused, mida nad on andnud vande all. Mitmed neist meestest ja naistest on elanud seal kogu „Kolõma" ajaloo jooksul.

Nad on jäänud ellu selletõttu, et nad tegid eesõigustatud tööd, olles haigepõetajad, puhastajad, kokad.

Conquesti poolt antud arvud on hoolikalt kontrollitud. Ta on hankinud neid muuhulgas Lloydi laevaregistreist, ametlikest elanikkonna loendusist, Ühendriikide presidendiabi Henry Wallace Kolõma kirjeldusest ja vangidelt, kes töötasid vangilaagrite kantseleides.

Conquest on tuntud oma varasema teosega „The Great Terror" (Suur terror), kus kirjeldatakse kuidas Stalini puhastused viisid umbes 1 miljon inimest hukkamisele ja 14 miljonit inimest surema vangilaagreisse. See terror ei toimunud sõja või revolutsiooni ajal, vaid pärast suuri uue süsteemi rakendamise raskusi, mil oli juba saavutatud mõningast edu

Stalini terroririigis olid Kolõma 120 laagrit kaugemad ja suuremad. Kolõma oli julgeolekupolitsei (NKVD) poolt valitsetatav autonoomne piirkond.

Sealt toodeti kõige rohkem kulda N. Liidus, ajuti kolmandik kogu maailma toodangust.

Iga tonn nõudis vähemalt 1000 inimelu.

Vangid veeti rongiga Euroopa poolsest N. Liidust Vladivostokki ja sealt laevaga Jäämere kaudu laagrialadele. Üks laev, mille lastiks oli 13000 vangi, sattus triivjäässe ja saabus pärale alles aasta pärast, kuid mitte ühtki vangi ei olnud enam elus. Ühtki sellist surmalaeva juhtumit maailmas pole esinenud pärast neegrite vedamist Aafrikast.

Raamatus on kirjeldusi kuidas tuhanded naised olid surutud nii kokku, et neil oli võimatu liikuda. Nad olid oma mustusest määrdunud ja kannatasid piinades raskeid nahahaigusi, mille ravimiseks neid aeg-ajalt uhuti tuletõrjevoolikuist jääkülma veega.

Alguses kasutati vange odava tööjõuna. Aga 1937. a. mõistis Stalin hukka kompartei keskkomitees vangide „armastusväärse" kohtlemise. Kolõma kaevanduste ja laagrite ülem, lätlane Reinhold Berzin *hukati* „jaapanlaste spioonina" ja teised laagri juhatajad läksid sama teed.

Asemele määrati uus juhatus — ja sellega koos suuremad toodangunormid ja vähendatud toidunormid.

Nüüd sai sama tähtsaks vange surmata ületöötamise ja alatoitlustamisega kui oli kulla kaevamine. Üks NKVD politseiüksuste teenistuses olev geoloog kurtis vangide karmi kohtlemise pärast, üteldes: „Need inimesed surevad niiviisi." Vastus oli: „Missugused inimesed? Need on rahvavaenlased." Geoloogi ettevaatlik kriitika maksis talle elu.

Vangid olid sageli teadlased, õpetajad, kunstnikud ja poliitikamehed. Need, kes ei suutnud täita partei poolt määratud toodangunormi, hukati sabotaažhi pärast nõukogude riigi vastu. —50 C kraadilises pakases puhuti fanfaare ja ohvitser luges sel päeva surmamõistetute nimed.

Ainult Serpentika laagris hukati 1938. a. rohkem inimesi, kui kogu Venemaa riigis tsaarivõimu ajal 19. sajandil, ilmneb ametlikest N. Liidu allikaist. Tavaliselt laagri komandant kinnitas vangidele, et need olid tulnud sinna kannatama ja surema.

Mõned aastad elus püsinuid süüdistati, et nad olid töötanud liiga vähe või söönud liiga palju.

Ellujäänute jutustused meenutavad seda, mida teame Dachaust ja Belsenist, Majdanekist ja Treblinkast. Ei kirju, ei pakke. Ei mingit põgenemise võimalust, kuna isegi Auschwitzis oli hästi organiseeritud vastupanuliikumine. Vangi riietusse rõivastatute kallale kargasid selleks väljaõppe saanud koerad, kellele anti rohkem süüa kui valvureile. Toidunormid määrati nii, et vangid jaksasid töötada mõne kuu vähemalt 12 tundi päevas. Need kes ei saanud päevast töönormi tehtud, said õhtul vähem leiba ja suutsid järgmisel päeval veelgi vähem töötada. See viis vastu vältimatule surmale.

Mõned said riideid paar korda aastas. Nad keeldusid pesemast end kuigi olid tolmused ja saastasest, sest pesemas tuli käia vabal ajal, mil nad soovisid ainult magada ja süüa.

Lisaks kartsid nad, et pesemise ajal nende riided varastatakse.

Sellistena nad olid immuunsed talve külmuse kui ka suve sääskede vastu.

Karistusaja lõpuni elanud vangidele mõisteti nende karistusajale pikendus, mida põhjustasid vangide hulka asetatud provokaatorid. Nii ei saanud keegi elavana lahkuda Kolõma laagreist enne kui laagrid avati Hrushtshovi ajal 1956.

Tõelised kriminaalvangid — keda vangide hulgas oli ainult mõni protsent — käsutasid poliitilisi vange ja võisid neid tappa ilma karistuseta. Üks võimalus eluga pääsemiseks (kirjutab Jevgenia Ginzburg), oli jutustada seiklusromaane.

Juttude jutustajad olid kriminaalkurjategijate arvates ainsad, keda oli põhjus elus hoida.

Ginzburg räägib ka kuidas üks tema kaasvang leidis parteilehe „Pravda" numbri, kus oli foto Molotovi ja Ribbentropi kohtumisest 1939. Tore perekond! hüüdis ta. Sellest tehti ettekanne ja ta lasti maha süüdistatuna nõukogude vastase propaganda pärast. Kaebajaid oli kõikjal. Kui mõned vangid vihjasid seadustele ja väitsid, et nad on süütud, vastasid ülekuulajad: „Muidugi sa oled süütu. Muidu sa poleks nii väikest karistust kui kümme aastat saanud!"

6% vangidest olid naised. Kuigi neid koheldi samal viisil kui mehi, jäi neist rohkem ellu. Mõned päästsid end prostitutsiooni abil, kuid naised suutsid üldiselt rohkem vastu panna kehalisele tööle ja valule.

Kiiremini surevad inimrühmad olid sajad tuhanded poola sõjavangid, baltlased ja ukrainlased. Nicolai Tolstoi haarav raamat „Victims of Yalta" (Jalta ohvrid) paljastab kuidas liitunud rahvad 1944—1947 saatsid 2,25 miljonit nõukogude inimest nende kodumaale, tavaliselt vastu nende tahtmist. Sakslaste sõjavangist tagasi tulnuist, kokku ca 5,5 miljonist nõukogude endisest sõdurist umbes 20% kas hukati või saadeti vangilaagrisse 25 aastaks, mis tavaliselt tähendas sama kui surma mõistmine, ilmneb endise NKVD ohvitseri teadaandest.

Stalini arvates ei olnud sellist mõistet, kui nõukogude sõjavang; oli vaid riigireeturid, kes olid keeldunud suremast oma maa eest.

Ja Inglismaa välisminister Ernest Bevini meelest oli raske tõmmata piiri reeturite ja poliitiliste vangide vahele; nii võis neid samahästi tagasi maale saata, kus leidus „asjatundjaid" selle küsimuse lahendamisel.

Kolõma kaevandused on alles, kuid sunnitöö olevat lõppenud. Kuigi kõik laagrid suleti Hrushtshovi ajal, pole Brezhnev ja ta ametivennad kunagi katsunud seda süsteemi hukka mõista. Nad keelduvad astumast Hrushtshovi jalajälgedesse avamaks arhiive ja paljastamaks hirmuäratavat N. Liidu ajalugu.

Kommentaarid

Ühendriikide senaator Edward Kennedy, keda demokraatliku partei mõned ringkonnad upitavad energiliselt järgmiseks Ühendriikide presidendikandidaadiks, viibis äsja külaskäigul N. Liidus, kus talle osutati isegi sellist tähelepanu, et ta võeti vastu Kremlis ning Brezhnev kulutas senaatoriga läbirääkimisteks üle kahe tunni oma piiratud aega.

Mida kõneldi N. Liidu diktaatori ja Ühendriikide senaatori vahel Kremli nõupidamiste ruumis? Selle kohta on läbi tilkunud vähe informatsiooni, kuid Kennedy sõnade kohasel räägiti Ühendriikide ja N. Liidu vahelisest pinevast vahekorrast ning Kennedy esitas oma sõnade kohaselt Brezhnevile mõningaid ideid ja mõtteid kuidas seda pinevust vähendada.

Ühendriikide ajakirjandus ei käsita pikemalt senaatori retsepti N. Liidu ja Ühendriikide detente poliitikale uue süsti andmiseks, kuid kohtamise kohta annab võrdlemisi iseloomustava pildi Tallinnas ilmuv „Rahva Hääl", kus mainitakse, et 9. septembril võttis NLKP Keskkomitee peasekretär, NSV Liidu Ülemnõukogu presiidiumi esimees L. I. Brezhnev vastu USA nimeka poliitikategelase senaator Edward Kennedy. Ajalehi kinnitab, et asjalikus ja sõbralikus õhkkonnas kulgenud põhjaliku jutuajamise käigus peatus L. I. Brezhnev Nõukogude—Ameerika suhete võtmeküsimustel ja andis põhimõttelise hinnangu nende suhete praegusele ebarahuldavale seisule.

Edasi selgub „Rahva Hääle" kirjeldusest, et Brezhnev pidas tähtsaks nende suhete rajamist võrdsuse, mõlemapoolse kasu ja teineteise siseasjadesse mittesekkumise põhimõtetest range kinnipidamise alusel. E. Kennedy omakorda pooldas „Rahva Hääle" andmetel aktiivseid jõupingutusi, mille eesmärk on leida vastastikku vastuvõetavaid lahendusi NSV Liidule ja USA-le mõlemapoolset huvi pakkuvatele küsimustele, kaasaarvatud relvastuse piiramise ja desarmeerimise probleemidele.

Senaator Edward Kennedy külaskäigul Kremli on oma erisugune lõhn juures, kuna see visiit laseb oletada, et Kennedy hakkab tegema juba ettevalmistusi järgmistel või ülejärgmistel presidendivalimistel kandideerimiseks. Ja mis oleks ühele presidendikandidaadile praegusel pineval rahvusvahelisel ajal Ühendriikide laiade masside seisukohalt tähtsam kui vahekorrad Kremliga ja sõbralikud suhted sealsete võimumeestega?!

*

Ühendriikides leidub suurel arvul ärimehi ja poliitikuid, kes pooldavad normaalsete suhete jalule seadmist Kuubaga, mis annaks ameeriklastele võimaluse Kuubale oma kaupade saatmiseks ja seal äri tegemiseks. Turg oleks soodne, kuna vaesestunud Kuuba janunes ameerika kaupade järele ja loodab teiste kommunistlike riikide eeskujul Ühendriikidelt oma oste teha krediidile. Ühendriikide poliitikute ja avaliku arvamise mõjutamiseks tegi diktaator Castro alles hiljuti suure zhesti, vabastades 1000 poliitilist vangi ja võimaldades neil siirdumist Ühendriikidesse.

Castro viga seisab ainult selles, et ta tahab kõike saada, kuid ei taha ise midagi vastu anda ega loobuda oma avantiüüridest Aafrikas, andes Kuuba sõdurid N. Liidu võimupiiride laiendamiseks Brezhnevi käsutusesse. Castrol on selleks ka oma põhjendus. Nii kinnitas diktaator äsja Havannas toimunud pressikonverentsil kuuba päritoluga Ühendriikide ajakirjanikele, et Ühendriikidel on rohkem relvajõude teistes riikides kui Kuubal. „Miks ei võiks küsimust üles seada nii, et Kuuba—Ameerika suhetele mõjub kahjustavalt USA vägede viibimine Panamas, Jaapanis, Lääne-Euroopas ja teistes maailma piirkondades, samuti tuhandete Ameerika sõjaväespetsialistide kohalolek niisugustes riikides nagu Iraan ja Saudi Araabia?" küsis diktaator. Edasi mainis ta, et Kuuba viib oma väed Aafrikast välja alles siis kui kaob nende kohaloleku vajadus. „Seda küsimust

(Järg lk. 3)

VALVE
NÄDALA
23. ja 24. sept.
dr. T. Sauks, tel.
30. ja 31. sept.
tiks dr. A. Mae,
7., 8., ja 9. okt. dr.
921-7777.

Kai Käärid lõpet
neca College of Ap
Technology võimle
tehnika alal. Avab
Kai Kääridi nime
käesoleval sügisel

Ka Toomas
juubelimeda
Nagu „Vaba E
kuuleb, on kuninga
dal antud ka meie
tantsujuhile Toon
Torontos. Ta esita
miseks Eesti Liit K
se poolt.

KÕIKID
KINDLUST
H. LATER
Ltd
"INSURA
1482 Bathurst
(Bathurst—S
Telefon kontori

T. Eesti
3., 4. ja 5
SAARN
30. ISES
KUNSTIN
SUMER
ÕLIMA

KINDLUS
23 WESTMORE
Rexdale, Ont.
Tel. 745

Kommentaa
(Algus l
ei kavatse me Ühe
tada", deklareeris
ütles, et Kuuba—U
hete paranemine
Ühendriikidest ning
tes ei saa olla mi
edasist progressi se
riigid pole täielikul
ta loobunud Kuuba
blokeerimisest.
Ühendriikide kõõ
tuva ja ameeriklas
Kuuba diktaatori
Castro ei kavatse t
tele majandusliku
siooniks mingisug
järelandmisi ning
sõdurite ohverdam
maailmarevolutsioo
vides. Ja selles ol
hoiaku juures ei o
Washington rahuld
de ärimeeste nõ
avaks nendele Kuu
dest nälgivad turu

VALVEARST NÄDALALÕPUL

23. ja 24. sept. on valvearstiks dr. T. Sauks, tel. 461-0912.

30. ja 31. sept. on valvearstikstiks dr. A. Mae, tel. 493-7231 ja 7., 8., ja 9. okt. dr. R. Pahapill, tel. 921-7777.

Kai Kääridi lõpetas maikuul Seneca College of Applied Arts and Technology võimlemise juhtimistehnika alal. Avab omale iseseisva Kai Kääridi nimelise balletikooli käesoleval sügisel Eesti Majas.

Ka Toomas Metsalale juubelimedal

Nagu „Vaba Eestlane" nüüd kuuleb, on kuninganna juubelimedal antud ka meie tuntud rahvatantsujuhile Toomas Metsalale Torontos. Ta esitati medali saamiseks Eesti Liit Kanadas juhatuse poolt.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

T. Eesti Majas
3., 4. ja 5. nov.
SAARNIIDU 30. ISESEISEV KUNSTINÄITUS
SUMER — ÕLIMAAL

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

ei kavatse me Ühendriikidega arutada", deklareeris Castro ülbelt ja ütles, et Kuuba—Ühendriikide suhete paranemine oleneb ainult Ühendriikidest ning nendes suhetes ei saa olla mitte mingisugust edasist progressi seni, kuni Ühendriigid pole täielikult ja tingimusteta loobunud Kuuba majanduslikust blokeerimisest.

Ühendriikide köögiukse taga istuva ja ameeriklastelt abi ootava Kuuba diktaatori jutt näitab, et Castro ei kavatse teha ameeriklastele majandusliku abi kompensatsiooniks mingisuguseid poliitilisi järelandmisi ning loobuda oma sõdurite ohverdamisest Kremli maailmarevolutsiooni plaanide huvides. Ja selles olukorras ja selle hoiaku juures ei ole ka loota, et Washington rahuldaks Ühendriikide ärimeeste nõudmised ning avaks nendele Kuuba tarbekaupadest nälgivad turud.

AMI

Küüditamiste ja arreteerimiste „õiguslik alus"

Suuremad muudatused vägivallarezhiimis saabusid alles pärast Stalini kuritegude paljastamist

STOKHOLM (EPL) — Küüditamistel ja arreteerimislaineil Eestis oli Kremli poolt konstrueeritud ka oma „õiguslik alus", millest jutustab lähemalt hiljuti lääne toimetatud dokument. Stalini-perioodi, nüüd nimetatud sageli „isikukultuse ajaks" hävitustegevust ühiskonnas kirjeldatakse nüüd kui repressioone.

Dokumendi teises osas jutustatakse karistustest ja neile lõpuks järgnenud amnestiatest:

Küüditamiste ja arreteerimiste õiguslikuks aluseks oli Vene NFSV kriminaalkoodeksi paragrahv 58, mille üksikud lõigud käsitlesid „kontrrevolutsioonilist tegevust", „nõukogudevastast tegevust", „sabotaazhi" jne. Seejuures tuleb silmas pidada, et valdav enamus repressioone toimus n. ö. administratiivkorras, ilma kohtumenetluseta. Suurem osa Baltikumist 1941. a. äraviidud mehi arreteeriti sõjatribunaali poolt tagaselja langetatud otsuste alusel.

Nende meeste, samuti teiste „harilike" vangistatute, karistusmäär oli sama paragrahv 58 alusel 25 aastat sunnitööl aagrit.

Alles 1956 juulis võeti kohtupidamine „kontrrevolutsiooniliste kuritegude üle sõjatribunaalide käest ära ning anti tavaliste kohtute kompententsi. Hrushtshovi ajal alandati mõningate poliitiliste kuritegude karistusmäära 25 aastalt 10-le. Vene NFSV uues kriminaalkoodeksis, mis anti välja jaanuaris 1959, asendati „kontrrevolutsioonilised" jmt. kuriteod nimetusega „riigivastased kuriteod".

Stalinliku perioodi nõukogulikud õigusdogmad nägid ette inimeste kollektiivset karistamist. See tähendas, et süüdistatava tegude eest kandsid kaasvastutust ning said ühel või teisel viisil kannatada ka tema perekonnaliikmed, sugulased ja sõbrad.

Nii oli üldiselt levinud praktika, et näiteks perekonnapea arreteerimisel saadeti ülejäänud perekonnaliikmed sundasumisele. Miljoneid inimesi peeti nõukogudevaenulikuks ning karistati mitte ainult juba sooritatud tegude eest, vaid ka nende a priori oletatava meelsuse, nende potentsiaalse kontrrevolutsioonilisuse eest.

Teostati süstemaatilisi ja massilisi repressioone, lähtudes inimeste sotsiaalsest (kulakud, ettevõtjad jt.), organisatsioonilisest, usulisest (vaimulikud, usuaktivistid) või rahvuslikust (Volga sakslased, Krimmi tatarlased jt.) kuuluvusest.

Omaaegses nõukogulikus õigusmõistmises väärib tähelepanu ka retroaktiivsuse printsiip:

inimesi süüdistati ja karistati nende meelsuse ja tegevuse eest ajal enne nõukogude võimu kehtestamist, ehkki see tegevus polnud mingil määral vastuolus tookord kehtivate õigusnormidega.

1940—1941 ja peale sõda rakendati retroaktiivsuse printsiipi ulatuslikult Baltikumis: paljud ühiskondlikult aktiivsed isikud arreteeriti ja saadeti Siberisse selle eest, mida nad olid rääkinud, kirjutanud või teinud kodanliku vabariigi perioodil.

Karistusaja lõpulejõudmine ei tähendanud veel automaatselt vabanemist, kodumaale tagasipöördumise õigusest rääkimata. Sunnitöölaagris viibija karistustega võidi mingil ettekäändel administratiivkorras pikendada (on teada isikuid, kes on nõukogude karistuslaagreis veetnud ühtejärge 30 ja rohkem aastat).

Laagrist vabanenud määrati pahatihti asumisele mingisse kaugemasse piirkonda. Samuti on teada juhuseid, kus Baltikumist pärit laagrivangid said küll peale viieaastase karistuse kandmist ise kodumaale tagasi tulla, kuid arreteeriti seal paari kuu möödumisel uuesti ning saadeti uuesti Siberisse.

Alles pärast Stalini surma sai kodukohta naasmine järkjärgult võimalikuks.

Ometi on nõukogude kohtupraktikas tänini säilinud tsaariajast pärinev julm tava: vangide- ja laagrikaristuse täiendamine sundasumisega (karistada võib ka ainult sundasumisega) ning eriti poliitvangide puhul karistuse raskendamine sellega, et seda sunnitakse kandma kodumaast kaugel, võõras keskkonnas ja harjumatus kliimas.

Pärast Stalini surma kuulutati Nõukogude Liidus välja rida pikisilmi oodatud amnestiaid. Neist esimene (7. märtsist 1953) hõlmas eranditult kriminaalkurjategijaid. Järgmine amnestia (17. septembrist 1955) puudutas neid Nõukogude Liidu kodanikke, keda süüdistati Saksa okupatsioonivõimudega koostöös.

Seegi dokument ei andnud midagi neile, kes kandsid karistust „kontrrevolutsioonilise" või „nõukogudevastase" tegevuse eest-käändel.

Seetõttu jäi enamus **Baltimaadest pärinevaid laagrivange mainitud amnestia mõjupiirkonnast välja.**

Suuremad muutused saabusid alles 1956 seoses Stalini kuritegude paljastamise algusega.

NSV Liidu Ülemnõukogu presiidiumi seadluse (24. märtsist 1956) põhjal moodustatud komisjonid vaatasid läbi paragrahv 58 alusel süüdimõistetute kohtuotsused. Ka enamus Baltikumist pärinevaid poliitvange saavutas kohtu otsuse tühistamise, amnesteerituse või karistusmäära vähendamise ning pöördus samal aastal kodumaale tagasi.

Kahe noore kunstniku kontsert

Viiuldaja Katherine Cash ja pianist Linda Küttis Torontos Walter Hall'is

EKK Kontserthüroo selle-aastase hooaja avakontsert antakse reedel, 29. septembril Walter Hall'is — Toronto ülikooli muusikafakulteedis.

Avakontserdi sisustavad kaks noort kunstnikku: üks kanadalane ja teine eestlane. Oma professionaalse tegevuse arendamiseks ja soodustamiseks on nad loonud muusikalise terviku. Tervik koosneb viiulist ja klaverist. Kava, mida esitatakse, toetub nõnda nii ajaliselt kui vastutustundelt põhjalikule koostööle ja ettevalmistamisele.

Kunstnikkudeks, kes selle aasta EKK kontsertide-seeria avakontserti annavad on viiuldaja Katherine Cash ning pianist Linda Küttis.

KATHERINE CASH on nagu viiuliga koos üles kasvanud.

Esimese avaliku esinemise on ta annud juba 7-aastasena.

Lõpetanud nimeka Juilliard Schooli New Yorgis magistri kraadiga, on noor viiulikunstnik funktsioneerinud juba kui University of North Carolina „artist-in-residence" ja New York City sümfoonia kontsertmeistrina. Kammermuusikuna on tema reisid ulatanud Euroopasse ja Nõukogude Liitu.

LINDA KÜTTIS on siin Torontos, meie oma silma all üles kasvanud nii eestlase kui kunstnikuna. Klaveriõpinguid alustas Linda Küttis Talve Jaldre klaveristuudios. Toronto ülikooli muusikafakulteedi ta lõpetas eestlastele hästi tuntud Clifford Poole'i õpilasena.

Praegu on Linda Küttis õpinguid jatkamas New Yorgis Juilliard School'i juures selleks, et saavutada magistrikraadi.

Eelolev kontsert on mõlemale ühise esinemise mõttes debüüdiks Torontos. Kontserdi kava, mida Cash—Küttis esitavad, on nõudlik ja väga vaheldurikas nii esitatavate heliloojate kui tööde valiku valguses.

Meloodiakõllane ja sarmikas Schuberti a-moll Sonatina on loodud aastal 1816. Seda ajajärku Schuberti elus nimetatakse nüüd loominguuputuse ajastuks: oli päevi kus helilooja kirjutas kuni kaheksa uut laulu ja seda kõike abikoolõpetaja päevatöö kõrval.

Claude Debussy ainus sonaat viiulile ja klaverile on kirjutatud juba aastat hiljem 1917.

Aga see sajandi pikkune distants on rähe oluline Debussy sädeleva ja geniaalselt tolleaegseid muusikaprobleeme diskuteeriva helitöö kõrval.

Bach'i E-duur Partita viib meid barokk-muusika varasalvedesse, mille taustal viiuliliteratuuri „pürotehnikute" Paganini ja Kreisleri tulevärk veel värvikamalt reflekteerub.

Eesti heliloomingut vaadeldakse Heino Elleri palaga „Männid". Ühes eesti muusika-ajaloo raamatus nimetatakse Ellerit „vaigulõhnalise muusika loojaks" ning tema „Mände" sellele koduhõllausele kõige lähemal seisvaks.

Reedel, 29. sept., kell 8 õhtul, Walter Hallis.

Viiulikunstnik Katherine Cash (vasakul) ja pianist Linda Küttis.

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

Kaks eesti luuletajat Kanada luuleantoloogias

Äsja ilmus uus kanada luuleantoloogia „The Poets of Canada" (Kanada luuletajad) Edmontonis asuva Hurtig kirjastuse väljaandel. Selle on koostanud ja toimetanud John Robert Colombo, mitmete teiste kanada raamatute koostaja. Tema on kirjutanud ka selgitava sissejuhatuse ja iga autori kohta kokkuvõtliku eluloo ja loomingulised andmed.

Antoloogia hõlmab üle kolme sajandi vältel loodud poeetilist väljendusvormi Kanadas ja üheks selle eesmärgiks ongi näidata kuivõrd mitmekülgne ja vitaalne on kanada luule. Antoloogia on oma iseloomult rohkem kollektsioon luuletajaist kui luulevalimik, kuna igalt autorilt on avaldatud ainult üks luuletus. Esitatud poeedid on kronoloogiliselt alates aastaga 1606, kui esimesed luuletused kirjutati Põhja-Ameerika mandril põhjapool Hispaania impeeriumi.

Arvestades ulatusega on selles üle 200 autori ja antoloogia pakub rohkem poeetilist panoraami kui sisulist sügavust.

Kuigi „The Poets of Canada" on ingliskeelne, on see siiski esimene sellelaadiline ajalooline antologia, kus lugeja võib nautida ühes keeles luuletajate töid, kes on kirjutanud kahes ametlikus keeles. Kuid see on ajalooline sellestki küljest, et sellesse on võetud ka nende luuletajate töid, kes kirjutavad mitteametlikes ehk nn. etnilistes keeltes. Antoloogiasse on võetud inuiti, algonkian, eesti, saksa, ungari, islandi, jaapani, leedu, poola, hispaania, ukraina ja juudi keeles kirjutavate autorite luuletusi.

J. R. Colombo märgib oma eessõnas, et nn. etnilised kirjanikud on mänginud palju tähtsamat rolli selle maa kirjadusloos, kui seda üldiselt tunnustatakse.

Eestlastest on antoloogiasse võetud Hannes Õja ja Arved Viirlaid, kumbki ühe luuletusega. H. Ojalt on luuletus „Before the Flood" (Enne veeuputust), mille on inglise keelde tõlkinud Lembi Mitchell; A. Viirlaidilt luuletus „I Introduce Myself" (Tutvustan ennast), tõlkinud Taimi Ene Moks.

Perthis, Austraalias, toimus Lääne-Austraalia Eestlaste Ühingu peakoosolek, millel juhatusse valiti Hillar Salundi, Rein Lind, Aino Reinmaa, Richard Soots ja Ilmar Tehnas. Liikmemaksuks määrati meestele $7 ja naistele $5. Raadiosaadete korraldajaks ja saatjaks valiti tagasi Harald Trees.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$32.—	$35.—
Poolaastas	$18.—	$19.—
Veerandaastas	$ 9.50	$10.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$53.—	$58.—
Poolaastas	$28.—	$30.—
Veerandaastas	$15.—	$16.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $69,—, poolaastas $34.50, veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 40 centi. Üksiknumbri hind 40 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 2M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 197..... Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

UNUSTAMATA ARMAST

ADO PIILE't

sündinud 2. veebruaril 1919 Scontaga vallas, Pärnumaal
surnud 10. septembril 1978 New Yorgis

leinavad

abikaasa LINDA
õde MARI ASER abikaasaga

ARMAST EMA

ELME KULLAM'it

leinab

tütar AINO

KALLIST VENDA

JAKOB VESIK'ut

sündinud Kihnus
surnud Rootsis

leinavad

õde OLGA Vancouveris
õelapsed:
HARRY abikaasaga Vancouveris
THOMAS abikaasaga Vancouveris
EVI perekonnaga Prince Georg'is

Puhka rahus!

KAUAAEGSET ARMAST TUTTAVAT

ELME KULLAM'it

mälestavad leinas

MILLA ja SAM

ARMAST MAMMIT

ELME KULLAM'it

mälestavad leinas

ENE ja ATS

LUGUPEETUD JA ARMAST KLUBI LIIGET

ELME KULLAM'it

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Südamlik tänu kõigile sugulastele ja sõpradele, kes minu abikaasa

VASSILI VALMRE

viimsel teekonnal tema hauda lillede ja pärgadega kaunistasid. Tänan ka kõiki, kes mind kirjadega, telegrammidega ja telefoni teel trööstisid.

Tänades

HERMELINE

4812 YONGE STREET (Sheppardi lähedal) 221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud
MATUSEMAJA
Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.
Väärikas teenimine
ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

EESTI SIHTKAPITAL KANADAS
meie ühiskonna teenistuses
Eesti Majas
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Eesti misjonäride read hõrenevad

Eesti misjonärid Aafrikas, Lõuna-Ameerikas ja Papuas on viimastel aastatel mitmeid kaotusi kandnud. Nii suri mõne aasta eest Durbanis, L.-Aafrikas Marie Evard, Johannesburgis Elfriede Kimberg, möödunud detsembris Gorokas, Papuas, eestlasega abielus olev noor misjonär Romayne Peipman ja 1. sept. sel aastal lõpetas oma maise rännaku Torontos endine Egiptuse ning Etioopia misjonär Esther Sirotkin.

Esther Sirotkin sündis Tallinnas 1. dets. 1908. a. usklikus kodus. Pärast Elise kooli lõpetamist, kes tulevane misjonär usulist pöörimist ja siirdus varsti selle järele Inglismaale, kus õppis neli aastat Bedfordis, St. Luke haigla õdedekoolis, millega omandas halastajaõe kutse. Lühikese vaheaja järele jätkas ta õpinguid Londoni Mt. Hermoni Piibli kolledzhis. Kodumaale naasudes õnnistati E. Sirotkin 1936. a. Nõmme baptisti palvelas misjonäriks ja siis sõitis ta Egiptusesse, kus sellal tegutsesid eesti misjonärid Aleksandra Liblik ja dr. Melita Marley. Eva Wühner, kes oli samuti üks E. Sirotkini eelkäijaist Egiptuses, puhkas siis juba Kairo lähedal asuva kalmistu mullas. Egiptusest lahkus misjonär Sirotkin Suessi kriisi ajal, olles ennes seda tõhusa panuse andnud Shebeene haiglale halastajaõena ja araabia keele õppijaile selle raske keele õpetajana. Uuesti sai E. Sirotkini elukohaks Inglismaa, kuni senise Egypt General Missioni ümberorganiseerimiseni, mille koosseisu meie misjonär kuulus. Misjon otsustas võtta uue nime Middle East General Mission ja alustada uut tööpõldu Etioopias, Eritrea provintsis. Viimases sai E. Sirotkini töökeskuseks kuum kõrbealev Aderde, mis asub 300 m merepinnast madalamal ja kus elanikkond räägib peamiselt tigre keelt. Õppides sellegi keele peatselt selgeks, ehitas E. Sirotkin Aderdesse väikese haigla ja hiljem ka kiriku, et abistada sadu ning tuhandeid eritrealasi nii füüsiliselt kui ka vaimselt. Viimastel aastatel takistasid misjonäri tegevust poliitilised rahutused Eritreas. Middle East General Mission sattus Addis Abeba keskvalitsuse ja Eritrea nn. vabadusliikumise konflikti vahele, mis korduvalt ohustas E. Sirotkini elu. 1975. a. lahkus misjonär Eritreast ja pärast peatust Londonis, asus elama Torontosse, kus eesti baptisti kogudus teda kui võimekat ning kogenenut isikut koguduse mitmesse tööharusse rakendas.

Esther Sirotkin suri Toronto Wellesley haiglas, ta kirstupanek toimus baptisti kirikus ja maeti York kalmistule. Lähemaist omaksetest jäid teda leinama 99-aastane isa kodumaal ja õde Tea ning õetütar Inga Fjuk Torontos. Eesti usklikkonda ja muhameedi maade misjonisse jättis Esther Sirotkini surm valusalt tuntava tühja koha.

L.-Aafrikas tegutseb edasi eesti misjonär Valter Kimberg. Ka temalt võttis surm hiljuti abikaasa, on nüüd uuesti abiellunud rootsi misjonäri Maj-Brittiga ja veedab praegu töörohket puhkust Rootsis ja Kanadas. Kanadas külastasid Kimbergid eesti vabakogudusi Torontos ning Vancouveris. Viimased Toronto esinemised toimusid pühap., 17. sept. rahvarohketel misjoni-jumalateenistustel. Kanadast siirduvad Kimbergid New Yorki, siis uuesti Rootsi ja lõpuks tagasi L.-Aafrikasse, Johannesburgi lähedal asuvasse Roodeporti.

Novembri alul oodatakse Torontosse Florianopolises, Brasiilias, töötavat eesti arsti ning misjonärpastorit dr. Ernst Grimmi.

Jaan Soomäe surnud

18. aug. suri vaikselt oma unes 98-aastaselt, Toronto eestlaskonna üks vanimaid liikmeid, endine Tahkuranna vallavanem, 29. juunil, 1880. a. sündinud Jaan Soomäe (Schoberg). Lahkunut jäid leinama poeg ning tütar Torontos, kaks tütart ning poeg Rootsis ja kolm last kodumaal. J. Soomäe kirstupanek ja matusetalitus toimusid Rosar matusemajas ja muldasängitamine 25. aug. Mt. Pleasant kalmistul. Leinateenistused pidas pastor K. Raid baptisti kogudusest, kuhu lahkunu kuulus. Laulis alt Asta Kaups. Teenistustest võtsid Toronto sugulaste kõrval osa, poeg Karl Göteborgist ja väimees Peeter Lepik, samuti Göteborgist.

Jaan Soomäe oli Tahkuranna vallavanemaks neli perioodi, kokku 12 a.. Samal ajal töötas ta edasi põllu- ning kalamehena. President Konstantin Pätsi ja J. Soomäe sünnitalusid eraldas üksnes pool kilomeetrit. Lahkunu vallavanemaks olemise ajal kinkis Tahkuranna vald maa presidendi ausamba püstitamiseks. Viimane saigi teoks Jaan Soomäe algatusel ning energilisel tegutsemisel. Ausamba ümber rajati ilusaid teid, istutati puid ning põõsaid. Kodumaalt põgenes lahkunu 1944. a. sügisel, siirdudes algul Rootsi ja hiljem Kanadasse, kus elas juba tol ajal 1910. a. paiku Vancouverisse elama asunud J. Soomäe vanem vend. Kodumaalt lahkumisel jäi maha lahkunu abikaasa, kes suri 1966. a. Jaan Soomäed meenutavad ta sugulased, sõbrad ja vallakaaslased ausa, tööka ja heatahtliku inimesena. Toronto baptisti koguduse jumalateenistustest võttis ta alati osa, istudes kiriku eespinkides. Alles viimasel aastal sundis üha-enam tundaandev vanadusenõrkus teda koju jääma. Nüüd on ta igavesse kodusse jõudnud. Tema teod aga käivad ta järel!

● Kaliformias tähistas 5. augustil 80-ndat sünnipäeva Antonie Soonpää. Juubilari abikaasa Karl Soonpää, kelle kommunistid surmasid 15. juunil 1944 kodutalu lähedal, Otepää piirkonnas, oli Eestis vabaduse ajal riigi kontrolör.

ESTO MUTUAL FUND, LTD.
Aktsia hind 15. sept. $7.29
145 King St. W., Room 1900
Toronto, Ont. M5H 1J8.
Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

Leho Võrk surnud

Soomest saabus paljudele soomepoistele kurb sõnum relvavenna vänrikki Leho Võrgu surmast. Lahkunu oli JR 200 rügemendis ja sellele eelnevas pataljonis haridusohvitseriks. Olles eesti helilooja Enn Võrgu vend, oli ka tema väga musikaalne, kes organiseeris meestest laulukoori ja oli selle juhiks. Tema algatusel ehitati majutuskoha juurde vabaõhuteater, kus sageli korraldati sõdureile meelelahutuslikke esinemisi ja leidis märkimist ka Eesti rahvuslike sündmuste tähistamine. Hea kõnemehena oli tal noortele sõduritele julgustavaid sõnu öelda.

Pärast sõda õnnestus tal Soomes end alul säilitada ja hiljem hariduslikku töösse rakendada. Ta oli Jyväskylä ülikoolis eesti keele lektoriks. Temalt on ilmunud ülikooli teaduslike tööde seerias „Studia Philologica Jyväskyläensiä" teos „Viron kielen ääntämys" (Eesti keele hääldamine) (1946).

Leho Võrk oli meeste hulgas väga populaarne. Oskas leida sõduritega väga hea kontakti, saavutades oma huumorimeelega laialdase tuntuse ja hindamise. Veel nüüdki sõjamälestusi vesteldes tuleb ta meeste mälestusis elavana ja sõbralikuna silmade ette.

„Estonia" orkester alustab tegevust

„Estonia" orkestri eeloleva hooaja esimene kokkutulek toimub kesknädalal, 27. sept. 7.30 õhtul Eesti Majas. Samal ajal peetakse orkestri üldkoosolek uue juhatuse valimiseks ja aruannete kinnitamiseks. Palutakse kõiki orkestri liikmeid kohal olla.

„Estonia" orkester palub lastevanemaid, kellede lapsed mängivad muusika instrumente kooli orkestrites, et nad soovitaksid noortel mängijatel ühineda „Estonia" orkestriga. Meie soov on, et noored eesti muusika traditsiooni edasi kannavad.

Soovime näha palju noori „Estonia" orkestris 110. üldlaulupäeval, milline toimub Torontos 1979. aasta suvel.

Informatsiooniks helistada: Herbert Kasenurm — 244-4750 või Voldemar Gustavson — 487-0263.

USA eestlaste seisukoht Rahvuskongressi küsimuses

Teatavasti võttis USA Eesti Rahvusorganisatsioonide Kongress 1977. a. sügisel vastu otsuse, et III Ülemaailmsete Eesti Päevade puhul Stokholmis 1980. a. tuleb korraldada ka III Ülemaailmne Eesti Rahvuskongress ja et selle korraldajaks olgu Rootsi Eestlaste Esindus.

Sellest USA organiseeritud eestlaskonna esindajate otsusest lähtudes võttis Eesti Rahvuskomitee juhatus oma 10. sept. koosolekul vastu otsuse: „Tunnistada tarvilikuks, et Rahvuskongress oleks korraldatud nii, et eestlaste asumismaade eestlaskonnad oleksid Rahvuskongressil esindatud vastava maa delegatsiooniga, mis hõlmab kogu selle maa eestlaskonda organisatsioonilise kuuluvuse peale vaatamata."

FINNISH DELICATESSEN
(Endine Parkway äri)
461 Queen St. W. — Tel. 363-7676
5 ust läänepool Spadina Ave.
TÄHELEPANU! Uued lahtioleku ajad: esmasp. — reedeni 9—6, laup. 8—4
Palume suuremad leiva ja muude pagaritoodete tellimised sisse anda 2 päeva varem. Aitäh!

Carousel Tours Special — 5 nädalat 30. dets.—3. veebr. Floridas alates $349.— ● Reserveerige kohe!
H. KIVI TRAVEL Lic. 1064361
EESTI MAJAS, 958 BROADVIEW AVE., Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. kontoris 466-4813, õhtuti ja nädlõppudel 759-3588

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vana nii linnas kui ka suvilates

TEEN MAJA
REMONTTÖID
(elekter, torud, puutööd jne.)
Helistage — J. Meiusi 225-3283

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

Uued intressimäärad Toronto Eesti Ühispangas

Seoses Kanada Riigipanga poolt rakendatud intressimuudatustega on ka Toronto Eesti Ühispanga juhatus teinud oma laenude ja hoiuarvete intressimäärades muudatusi. Hoiuarvetes jääb tshekikäibega hoiuarvete intressimäär muutumatult 3,5 protsendile, tshekikäibeta hoiuarvete intressimäära tõstetakse alates 1. oktoobrist 7,5 protsendilt 8 protsendile ja tähtajaliste 1—2 aastaste hoiuste intressi alates 19. septembrist 8.75 protsendilt 9 protsendile. Hüpoteeklaenude intressi tõstetakse alates 19. septembrist seniselt 9.75 protsendilt 10.25 protsendile aastas kuna perso*naallaenude intressimäära tõsteti* 10,2 protsendilt 10,8 protsendile aastas.

Eesti Kunstide Keskus toetab rahvarõivaste valmistamist

Torontos Northern Secondary School'is avatakse käesoleva õppeaasta alul Estonian Embroidery Class — eesti rahvarõivaste valmistamise kursus Eha Tarmet-Toombergi juhatusel. Kursus toimub üks kord nädalas ja oleneb huvist 10—20 nädalat. Registreerimine kursusest osavõtuks toimub 26. ja 27. septembril.

Eesti Kunstide Keskus tahab ergutada ja soovitada kursusest osavõttu, kuna selle eesmärk on rahvarõivaste õigesti tegemine ja ettevalmistamine ESTO-80-ks, selle tõttu EKK maksab omalt poolt igale kursusest osavõtjale poole õpperahast. Eha Tarmet-Toomberg on Eesti Kunstide Keskuse rahvakunsti nõuandvas komitees.

Maavärisemise ohvrite arv 20.000

TEHERAN — Iraanis jatkub äsjase suure maavärisemise ohvrite otsimine ja nende laipade väljakaevamine. Nüüd selgub, et katastroof on nõudnud palju rohkem ohvreid kui esialgu kalkuleeriti. Mainitakse, et katastroofi tulemusena hävines täielikult umbes 100 küla ja surmaohvrite arv tõuseb ligemale 20.000 inimesele.

Vene reisilennuk hukkus katselennul

MOSKVA — Lääneriikide diplomaatilistes ringkondades levinenud arvamiste kohaselt hukkus üks N. Liidu Tupolev-144 tüüpi supersonic lennuk käesoleva aasta algul katselennul ning selle tulemusena võeti käigust ära teine sama tüüpi lennuk, mis pidas ühendust Moskva ja Kaug-Ida vahel. Tupolev-144 konstrueeriti selleks, et võistelda Prantsusmaa ja Inglismaa Concorde lennukiga. Üks neist vene supersonic lennukitest hukkus 1973. aastal Pariisis toimunud lennuasjanduse näituse ajal.

Pilk raudeesriidetaguse Eesti elule

Ameerika ajakirjanike kokkuvõte Eestis käinud turistide seletustest

NEW YORK (VES) — Ameerika ajakirjanik Erwin Goldstein asus selgitama praegust olukorda okupeeritud Eestis ja usutles selleks suurt arvu turiste, kes turismiagentuuri gruppides käinud Eestis. Arvesse võeti turistide eneste muljed ja ütelused, mida nad kuulnud Eesti elanikelt .Küsitletutest enam kui kümmekond eestlast ei soovinud enda nime avaldamist, et mitte sattuda kommunistide juures musta nimekirja ja vältida repressioone omaste ja tuttavate vastu Eestis.

Üks usutletutest iseloomustas olukorda Eestis järgmiselt: „Inimesed elavad seal nagu linnud puuris. Neil ei ole tõelist vabadust. Keegi alati spioneerib nende järele. Alati püsib võimalus, et inimene saadetakse Siberisse. Seal on tõepoolest raudeesriie, mis lahutab Eestit muust maailmast."

Turistid kiitsid Tallinna hotelli (Viru) ruume ja ka toitu, kuid enamuses kõigil on jäänud mulje, et agendid käivad nende järele kui nad kusagil liiklevad, ja et hotellitubadesse on peidetud mikrofonid.

Rahvale antakse pidevalt valepropagandat Ühendriikide olukorra kohta.

Näiteks: USA-s olevat nälg tavaline nähe ja linnade tänavail olevat okastraattõkked, et takistada elanikkonna mässu. Ühte turistidest usutleti Tallinna riigi ringhäälingus. Kui temalt küsiti arvamust Tallinna uute ehituste kohta ja turist vastas, et Tallinna moodsaid ehitusi nähes jäänud temale mulje, nagu viibiks ta Ühendriikides, siis muutus raadiomehe näoilme hapuks: ei tohi rahvale öelda, et Ameerikas on midagi head!

Tööjõudlus ja ka töökvaliteet on üldiselt madal. Ehituste valmissaamiseks kulub tihti kuni 5 aastat ja uued majad hakkavad juba mõne aasta pärast lagunema.

Soovida jätab ka tarbekaupade kvaliteet ja kõiki elutarbeid ei ole alati saada.

Toiduainetekaulustest oli aga toiduaineid vajalikul määral. Olgugi et parimaid aineid ja ka tarbekaupu saavad ainult kompartei ja valitsuse tegelased ning ka turistid. Majanduslikult on töötajaist paremas olukorras tehnilistе oskustega isikud, muusikud, näitlejad, kunstnikud jne. Arstide staatus aga on madalam ja nad teenivad vähem kui teised akadeemilised isikud.

Alkoholiliste jookide tarvitamine on Eestis silmatorkavalt suur. Riigiasutised hoolitsevad purjus isikute eest sellega, et nad viiakse kainestusasutisse ja enamuses juhtumeist on „karistus" ainult selles, et joobnu nimi pannakse järgmisel päeval tema töökohas seinatahvlile, hukkamõistmiseks kaastöötajate poolt. Mõned eestlased on ameerika turistidele kibedusega öelnud: „Ainuke vabadus mis meil on, on end purju juua!"

Oma auto saamiseks peab Eesti elanik mõni aasta raha koguma ja siis ootama järjekorda kuni sõiduki saamiseni.

Rahast üksi ei jatku, vaid isik peab olema ka eeskujulik töötaja käitises või asutises, esitama selle kohta tõendi ja ka soovituse organisatsiooni poolt, kuhu ta kuulub.

Ameeriklaste populaarsed „blue jeans", tegelikult tööpüksid, mida Eestis nimetatakse „Texase püksteks" on noorte keskel ihaltusväärsed ja kui neid üldse on saada, siis makstakse nende eest mitmekordset hinda. Sama lugu on ka Ameerikas nii tavaliste ja odavate plastikainest kottidega.

Kui nõuk. meremehed neid välisreisidelt kaasa toovad, siis müüakse neid mustal turul mitmekümnekordse hinnaga.

Sama kehtib ka paljude teiste välismaiste tarbeasjade kohta.

Ameerika turistid märgivad, et positiivseks nähteks on korteri odavus niipalju kui peavarju on saada — riiklik üür on madal (9 ruutmeetrit isiku kohta). Samuti on odav ka sõit transportvahenditel, tänavaraudteel ja omnibustel.

Venelased ehitavad Tallinnas ja linnaäärtel olümpiamängudeks tarvilikke seadmeid; restaureeritakse ka vanalinna ehitusi paljude välismaalaste ootel. Mitmed Eesti elanikud aga on ameerika turistidele öeldnud: nad ei poolda välisturistide tulekut, kuna nad toovad välisvaluutat, mis toetab nõukogude rezhiimi.

W. Pent NATO komisjoni istungil

Dissidendid Peter Grigorenko ja Ludmilla Aleksejeva andsid seletusi

OTTAWA — 8. ja 9. septembril toimus Ottawa parlamendihoones NATO hariduse- ja informatsioonikomisjoni koosolek. Komisjoni käesoleva aasta esimeheks on Kanada parlamendiliige R. Stewart ja liikmeks senaator P. Yuzyk. Komisjoni ees esinesid tunnistajatena N. Liidust põgenenud ja vabas maailmas elavad N. Liidu dissidendid Peter Grigorenko ja Ludmilla Aleksejeva.

Asitõendina vaatas komisjon N. Liidu vangilaagritest tehtud filmi „Vanglamaa", millise filmi muretses komisjonile EKN-u väliskomisjoni esimees L. Leivat.

Filmi tegelikuks demonstreerijaks oli EKN-u abiesimees Ottawas Walter Pent.

Mäletavasti näidati sama filmi Toronto Eesti Majas Balti Liidu juhtivatele tegelastele.

Dissidentide ettekannetele järgnesid küsimuste ja vastuste perioodid, kuusjures Ludmilla Aleksejeva küsis Walter Pent'ilt viimaseid teateid Eesti dissidendi Udami kohta, keda ta ütles hästi tundvat. NATO delegaatide lantshist võttis osa W. Pent, kes tõlkis ka Lääne-Saksamaa Maapäeva liikme M. Gessneri saksakeelse tervituskõne.

EKN-u abiesimehena oli W. Pentil hea võimalus komisjoni delegaate informeerida vabade eestlaste ülemaailmsetest pidustustest,

mis toimuvad järjekordselt teatavasti Stokholmis 1980. aastal.

Toetus „Kalevipoja" ooperi kirjutamiseks

Ontario Art Council andis Eesti Kunstide Keskusele „Kalevipoja" ooperi tellimistöö kirjutamiseks 2000-dollarilise toetuse. EKK on tellinud sellise töö Kristi Allikult, kes õpib muusikat praegu Ameerika ülikoolis.

Ooper on tänapäevases vormis, see on kammerooper, mis esitatakse väikse orkestri saatel, kus trummidel on tähtis osa.

Lavastuses on ka tantsud, milleks on nõusoleku andnud Kalev-Estienne noored ühe kanada koreograafi juhatusel.

Esitamisel tuleb rakendamisele ka ooperikoor. Libretisti otsimisega on olnud raskusi, alul oli sellega nõus üks eesti luuletaja, aga lähemalt ülesandega tutvumisel ütlesid kõik ära. Nüüd on A. Kittaski vahendusel leitud üks ungari libretist, kes on varem kirjutanud librettosid kanada ooperile.

Libretto on samaaegselt eesti ja inglise keeles, esimest tarvitatakse siis kui skandeeritakse eesti regivormilisi värsse.

Esialgne ooperi esitamise tähtaeg oli 1979. a. Eesti Vabariigi aastapäev, kuid toetuse saamine võttis palju aega ja nüüd ehk jõutakse sellega valmis 1980. aastapäevaks,

võibolla minnakse sellega koguni ESTO-80-le Stokholmi, kui see kavakohaselt õnnestub.

Toetuse saamisel olid käendajaiks Avo Kittask ja Eestlaste Kesknõukogu Kanadas.

Malmös tähistas 70-a. sünnipäeva agronoomina doktor Juhan Reitalu, pärit Virumaa Vaost. Ta lõpetas Väike-Maarja gümnaasiumi ja agronoomina Tartu Ülikooli 1935. Töötas piimakarja tõuaretuse seltsi konsulendina. Põgenes 1944 Soome kaudu Rootsi. Oli alates 1950 tehniliseks assistendiks Lundi ülikoolis, saavutas seal edasiõppimisel fil. kand. ja 1963 fil. lic. kraadi. Kaitstes 1968 doktori väitekirja. Nimetati siis ülikooli dotsendiks. Ta lööb agaralt kaasa ka eestlaste seltskondlikus tegevuses. Akad. kuulub ta EÜS Põhjalasse.

Lesk, intelligentne eesti naine
SOOVIB TUTVUST
samasuguse eesti mehega 60—75 a. vanuses. Kirjad slt. „Tutvus" all.

13 USA senaatorit külaskäigul N. Liidus

WASHINGTON — Käesoleva aasta novembris külastavad N. Liitu kolmteist Ühendriikide senaatorit, kelledel on kohtamisi N. Liidu kõige kõrgemate juhtidega. Ühendatud Balti Ameerika komitee mainib sel puhul, et baltlastel on enne ärasõitu võimalik kontakte võtta oma osariigi senaatoritega ja avaldada soove Balti riikide küsimuse esile tõstmiseks N. Liidu juhtidega kohtumisel. N. Liitu sõidavad demokraatliku partei senaatoritest — Q. Burdick, T. Eagelton, A. Stevenson, L. Bentsen, S. Nunn, J. Durkin, J. Glenn ja D. DeConcini, vabariiklastest — J. Javits, R. Schweiker, R. Packwood, P. Laxalt ja J. Chafee.

Eesti koolinoor küsimuste-vastuste võistlustel

13-aastane Torontos elav eesti kooliõpilane Mihkel Müllerbeck valiti 500 koolinoore hulgast välja 60-liikmelisesse gruppi, kes hakkavad esinema uues küsimuste-vastuste televisioonisaates, mis on olnud juba aastaid väga populaarne Ühendriikide raadiosaates. Viis paremat ja andekamat võistlustest osavõtjat moodustavad hiljem Kanada rahvusmeeskonna, kes läheb võistlema rahvusvahelistel võistlustel Ühendriikide ja Inglismaa meeskondadega. Mihkel Müllerbeck käib Toronto Ülikooli keskkoolis, kuhu pääsevad ainult andekamad õpilased ning nagu mainib Toronto ajaleht Star, tegeleb ta luuletamisega, teaduslike novellide kirjutamisega ning teadusega, mille eesmärgiks on ühendada kõik teadused.

Võistluste seerias toimub esimene ettekanne laupäeval, 30. septembril. Saate kavandajateks ja valmistajateks on Global televisioon ja Columbia Pictures.

Ülikoolide lõpetajaid

MERIKE KOGER
Sündinud 6. juulil, 1956. aastal. Keskhariduse omandas Hill Park Secondary School'is ja Hamilton Collegiate Institute'is. Lõpetas Hamiltonis McMasteri ülikooli saksa ja inglise keelte alal. Jatkab Toronto ülikoolis õpinguid raamatukogunduse alal magistri kraadi saavutamiseks. Akadeemiliselt kuulub korporatsioon Filiae Patriaesse.

ERIKA KUUSK-BARRETT
Sündinud 30. novembril 1956. a. Torontos. Lõpetas Earl Haig Secondary School'i 1974. a. ja Calgary ülikooli 1978. aastal Bachelor of Arts kraadiga peaainega psühholoogia alal. Akadeemiliselt kuulub korporatsioon Filiae Patriaesse.

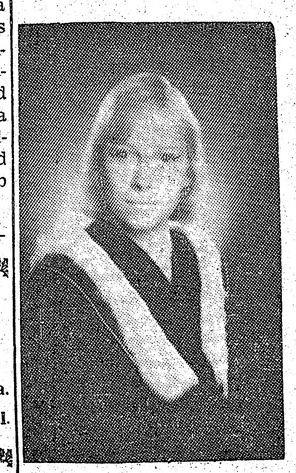

MALLE METSIS-SIWY
Sündinud Torontos 22. veebruaril 1955. Keskhariduse saanud East York Collegiate'is. Lõpetanud Toronto ülikooli Honours B. A. kraadiga ajaloo alal. Kuulub korp! Filiae Patriaesse'

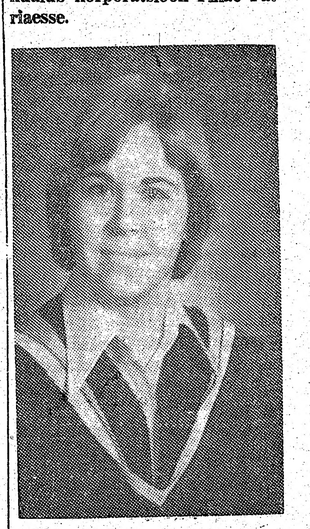

ANNA-LY MULLASTE
Sündinud 1956. a. Torontos. Keskhariduse omandanud East York Collegiate Institute'is. Lõpetas Ryerson Polytechnical Institute'i Bachelor of Applied Arts in Home Economics kraadiga. Jatkab õpinguid Toronto ülikooli Faculty of Education'is. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriaesse.

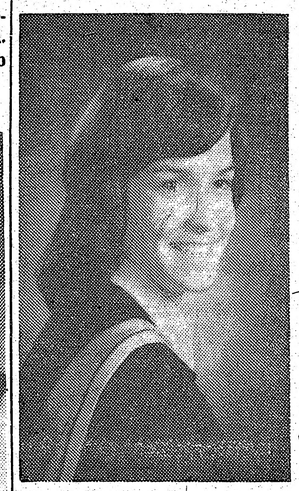

ELLEN KRISTA TÜLL - SALUMETS
Sündinud 1955. a. Torontos. Keskhariduse omandanud W. A. Porter Collegiate Institute'is saades Ontario scholarship'i. Lõpetanud Ryerson Polytechnical Institute'i 1978 a. kevadel B. A. A. kraadiga „Home Economics" võites Home Economics Alumni Association Award'i, saades St. Michael's haiglas „Dietetic Internship'i". Õpib edasi dieedi eriala spetsialistiks. Akadeemilisedt kuulub korp! Filiae Patriaesse.

AINO SOOTS
lõpetas möödunud kevadel Toronto Ülikooli Bachelor of Arts kraadiga peaainetega hispaania keel ja kirjandus. Kavatseb õpinguid jatkata samal alal. Akadeemiliselt kuulub korp! Filiae Patriaesse ja on sündinud aastal 1920.

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331
Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.
Soome rukkileib
EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID
Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—2. Esmasp. suletud.

SPORT

Jalgarattasõidu-võistlused Tallinnas

Tallinnas toimunud rahvusvahelise jalgrattasõidu võistlustel võisteldi maantee ja kriteeriumsõidus. 75 km maanteesõidus tuli esimeseks eestlane Ardi Väliaru 1.46,58, 2) soomlane Tapio Mölsa, 3) eestlane Andrus Lutus. Noorte 4 km sõidus oli esimene eestlane Teet Jürikivi, aeg 1.04,50, 2) Kari Myyryläinen, 3) Pavel Petsonkin (Eesti).

20 ringilises kriteeriumsõidus oli esimene soomlane Jarmo Sorsa 38 p., 2) Ardi Väliaru 20 p. Noorte kümneringilises sõidus oli esimene Jaanus Küti 18 p., 2) Tõnu Teesalu 17 p., 3) Tiit Aava 16 p.

Kergejõustiku-radadelt

Prahas peetud Euroopa meistrivõistlustel oli soomlastele ja ungarlastele suureks pettumuseks nende odaheitjate ebaõnnestumised. Kui eelmisel aastal nad valitsesid täielikult seda ala, siis tänavu oli esimene soome-ugrilane seitsmes. Kolm soomlast aga viimased 14-st võistlejast. Esimene oli lääne-sakslane, teised kaks venelased, neljas jälle lääne-sakslane, viies venelane, kuues lääne-sakslane, seitsmes ungarlane Miklos Nemeth, kelle tagajärg oli 83,58, kaheksas poolakas, üheksas norralane ja ülejäänud siis soome-ugri tugevad odamehed, kõigi tagajärjed alla 80 m piiri.

Põhjusi otsides on arvatud, et ebaõnnestumist põhjustasid pikk viivitumine, mis tekitas võistlejas pinge lõtvumise, elektrivalguses peetav võistlus; tulemused põhjustasid treenerile täieliku shoki, kes ei teadnud milles on viga.

10.000 m võitis kuldmedali soomlane Martti Vainio ajaga 27.31,0, mis on uus Soome rekord. Teisele kohale tuli itaallane Venanzio Ortis ajaga 27.31,5, uus Itaalia rekord, kolmandale kohale venelane A. Antipov 27.31,5, uus N. Liidu rekord, kuuendale kohale G. Tebroke 27.36,6, uus Hollandi rekord, I. Floriu 27.40,1, uus Rumeenia rekord, kaheksas K. Kvalheim 27.41,3, uus Norra rekord, üheksas eestlane Enn Sellik ajaga 27.53,6, uus Eesti rekord.

Euroopa meistrivõistlustel tehtud tagajärgedest on veel märkida:

Teivashüpe: 1) venelane V. Trofimenko 5.55, 2) soomlane A. Kalliomäki 5.50, 3) soomlane R. Pudas 5.45.

Kuulitõuge: 1) ida-sakslane U. Beyer 21.08, 2) venelane J. Mironov 20.87, 3) venelane A. Baröshnikov 20.68.

Vasaraheide: 1) venelane J. Sedõhh 77.28, 2) ida-sakslane R. Steuk 77.24, 3) lääne-sakslane K.-H. Riehm 77.02.

Kõrgushüpe: 1) venelane V. Jashtshenko 2.30, 2) venelane A. Grigorjev 2.28.

Kolmikhüpe: 1) jugoslaavlane M. Srejovic 16.94, 2) venelane V. Sanejev 16.93, 3) venelane A. Piskulin 16.87.

Kaugushüpe: 1) prantslane J. Rousseau 8.18, 2) venelane V. Tshepelev 8.01.

Kettaheide: 1) ida-sakslane W. Schmidt 66.82, 2) soomlane Markku Tuokko 64.40.

Naiste 400 m tõkkejooksus saavutas esikoha venelanna T. Zelentsova kelle tagajärg 54,89 on uus maailmarekord. Järgnesid lääne-sakslanna S. Hollmann 55,11 ja 3) ida-sakslanna K. Rossley.

*

Lääne-Berliinis peetud kergejõustiku võistlustel saavutatud tulemusi:

110 m tõkkeid: Reynaldo Nehemiah, USA 13,44, 2) Arto Bryggare, Soome 13.74.

100 m: Steve Williams, USA 10,21.

3000 m takistusjooks: Bronislaw Malinowski, Poola 8.11,6.

200 m: Gilkes, Guiana 20,34.

800 m: Mike Boit, Keenia 1.46,2.

Kõrgushüpe: 1) Carlo Thraenhardt, L-Saksamaa 2.21, 2) Jacques Aletti, Prantsuse 2.18, 3) Rory Kotinek, USA 2.18.

Teivashüpe: Wladyslaw Kozakiewicz, Poola 5.50.

Naiste kõrgushüppes oli esimene kanadalanna Debbie Brill tagajärjega 1.89.

*

Brüsselis peetud kergejõustiku võistlusel jooksis meeste 100 m Hasely Crawford, Trinidad ajaga 10,35, 2) Silvio Leonard, Kuuba 10,37.

200 m: 1) Silvio Leonard, Kuuba 20,36, 2) Bill Collins, USA 20,95.

400 m: 1) Alberto Juantorena, Kuuba 45.30, 2) Maxie Parks, USA 45,89.

800 m: 1) Sebastian Coe, Inglismaa 1.44,3, 2) Tom McLean, USA 1.46,2.

1500 m: 1) Marc Nevens, Belgia 3.38,1, 2) Francis Gonzales, Prantsuse 3.38,1.

5000 m: 1) Rod Dixon, Uus-Meremaa 13.21,8, 2) Marty Liquori, USA 13.23,4.

110 m tõkkeid: 1) Alejandro Casanas, Kuuba 13,57, 2) Ed Moses, USA 13,64.

Kaugushüpe: 1) Arnie Robinson, USA 8.12, 2) Jacque Rousseau, Prantsuse 8.04.

Kõrgushüpe: 1) Ben Fields, USA 2.24, 2) Jacek Wszola, Poola 2.21.

Teivashüpe: Larry Jessee, USA 5.30.

Kuulitõuge: 1) Al Feuerbach, USA 20.30, 2) Peter Shmok, USA 19.46.

Odavise: 1) Wolfgang Hanisch, Ida-Saksamaa 85.62, 2) Miklos Nemeth, Ungari 84.70, 3) Ferenc Paragi, Ungari 83.56.

Spordiuudiseid kodumaalt

Tallinnas Kadrioru staadionil peetud vibuspordivõistlustel Eesti ja Soome vahel, saavutasid üldvõidu eestlased. Individuaalselt võitsid Eve Suits 1220 ja Mati Vaikjärv 1217 silmaga.

*

Eesti meistriteks ratsutamises tulid Katrin Mölder, Eve Erelt, Kaie Kangur, Peeter Toomingas, Kalle Arula ja Pille Elson. N. Liidu ratsustamise meistrivõistlustel tuli tartlane Ülo Kepp kõrgema klassi takistussõidus hõbemedalile.

*

Lääne-Saksamaal peetud jalgratturite 10 km meeskonnasõidu maailmameistrivõistlustel tuli N. Liidu meeskond Hollandi järel teisele kohale. Meeskonda kuulus ka eestlane Aavo Pikkuus. Tartlasele oli see juba neljas meeskonnasõidu medal. Varem sai ta hõbemedali 1975. a. Belgias, 1976. a. Kanadas kuldmedali, 1977. a. Venetsueelas kuldmedali.

Just enne maailmameistrivõistlusi võttis ta osa Lõuna-Schwarzwaldis peetud kolme-päeva sõidust, kus ta hollandlase Bert Oosterboschi järel tuli teisele kohale.

*

Tallinna—Riia tennisevõistlus seenioridele toimus juba 11. korda. Tallinna linna esindusse kuulusid Tiiu Reedik, Aino Issak, Veera Haavakivi, Heldur Hiop, Väino Pehk, Guido Taft, Erich Lenk, Alfred Keerd ja Heino Joosti. Eestlased võitsid 11:2.

*

Tallinna mitmevõistluse meistrivõistlustel tuli Heino Sildoja kümnevõistluses 7619 punktiga esikohale. Tema tulemused 11,1 — 7.05 — 13.85 — 1.85 — 51,3 — 15,4 — 45.14 — 4.10 — 65.86 — 4.34,2.

EDUARD OLE

Ilmub Ed. Ole monograafia

Eesti kunstnikud paguluses asuvad laiali mitmel mandril. Suur enamus kunstiarmastajaid pole iialgi saanud juhust tutvuda kunstiteostega, mis loodud mujal. Või kui on tutvutud, siis tihti alakvaliteetsete reproduktsioonide kaudu. Eesti paguluskunstnikest peaksid ilmuma kõrgekvaliteetsed monograafiad, et nende kunst vähemalt sel teel saaks kogu pagulaskonna — ja võimaluse korral muidugi ka kodumaa eestlaste — omanduseks. Seni on taolised monograafiad ilmunud ainult Eduard Wiiralti ja Ernst Jõesaare loomingust.

Äsjamöödunud 80-nda sünnipäeva puhul ilmub nüüd taoline monograafia ka meie silmapaistvaima maalikunstniku ja hiilgava koloristi Eduard Ole loomingust. Monograafia sisaldab 24 must-valges ja 44 värvitrükis reproduktsiooni, mis hõlmavad kunstniku kogu ulatuslikku loomingut alates 1920-ndatest aastatest ja lõpetades tänapäevaga: kubistlikud natuurmordid, dramaatilised grupipildid, dünaamilised portreed, värvisäravad Skandinaavia ja Lõuna-Euroopa maastikud, rahulikult nähtud grupid loomadest ja inimestest. Eessõna monograafiale on kirjutanud Arvo Mägi.

Ed. Ole monograafiat saab ettetellimisekorras osta hinnaga Rootsi krooni 125:— kuni 1. detsembrini. Ettetellijate nimed trükitakse teose vahele asetatavale erilehele. Pärast teose ilmumist maksab see kr. 150:—.

Teose kirjastajaks on Eesti Kultuuri Koondis Stokholmis, kust saab teost tellida aadressil: Box 657. 101 29 Stockholm. Postgiro: 5 75 88 — 6.

RAAMATUID

müügil „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind	Saatekulu
	$	¢
Ilme Ivandi — Pargi	2.50	35
Kuldne tammetõru — Näidendid ja ettekanded noortele	3.—	35
L. Wahtras — Lilvaklass	2.50	15
Ravimtaimed, 250 retsepti	2.50	15
Enn Nõu — Vastuvett	5.—	40
Anna Ahmatova — Marie Under — Reekviem	3.50	35
H. Michelson — Skautlikul teel	3.—	35
H. Michelson — Neorsootöö radadel	4.30	35
H. Michelson — Eesti radadelt	9.—	35
Eduard Krants — Lumeliitlased (luuletuskogu)	3.—	15
Ilona Laaman — Mis need sipelgad (luuletuskogu)	3.—	15
Estonian Official Guide	5.—	40
Paul Laan — Mõttelend — Pilte ja peegeldusi	5.—	35
Karin Saarsen — Lohengrini lai kumine	4.50	15
Herbert Salu — Utoopia ja futureloogia	4.50	25
Triinu" üksiknumbreid	1.50	
A. Kubja — Kadunud kodud — mälestused	4.—	25
A. Kubja — Mälestusi kodusaarelt	2.—	20
A. Kubja — Palukesed	1.50	20
E. Uustalu ja R. Moora — Soomepeisid 426 lk. + 64 lk. fotosid	14.—	35
Leho Lumiste — Alamuse Andros — biograafiline jutustus kirjanik Oskar Lutsust	6.65	40
L. Lumiste — Atlandi akmal	2.10	40
L. Lumiste — Killad külas	5.30	40
A. Vomm — Ristsõnad I	2.50	20
A. Vomm — Ristsõnad II	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad III	2.25	20
A. Vomm — Ristsõnad IV	2.25	20
Ants Vomm — Minu hing (luuletuskogu)	20.—	40
K. Eerme — Surnud laevad ja elavad mälestused	1.50	15
K. Eerme — Päevata päevad ja ööta ööd II	4.—	40
S. Ekbaum — Ajatar (luuletuskogu)	4.—	30
Aarand Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	4.—	30
J. Pitka — Rajusõlmed	3.50	40
A. Käbin — Vaim ja muld	5.—	40
Urve Karuks — Kodakondur (luuletuskogu)	6.—	20
H. Oja — Koputused eneses (luuletuskogu)	1.50	25
H. Oja — Tunnete purdel (luuletuskogu)	2.75	25
A. Kiing — Mis toimub Soomes?	14.—	50
Aarand Roos — Juntide kuningas Tallinnas	6.—	40
E. Sanden — Mitme mäe ja nimega	12.50	50

RAAMATUID LASTELE:

Kalevipoeg — Õppe- ja tööraamat lastele	2.50	60
Õpeta mind lugema I — (Õppe- ja tööraamat eelkoolilealistele lastele värvitrükis)	3.—	40
Õpeta mind lugema II — Õppe- ja tööraamat eelkoolilealistele lastele värvitrükis)	4.—	40
Eesti keele Harjutustik I	2.25	35

Joann Saarniit VIIKINGILAEVAL ÜLE ATLANDI

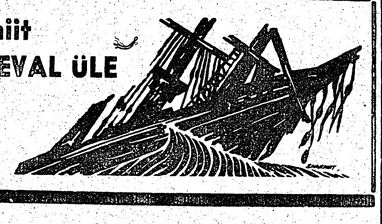

2.

12. novembril saabus H. Suursöödilt kiri, milles anti korraldus, et reisijatel tuleb koguneda 14. novembriks Rootsi lääneranniku asuvasse väikese Lysekili linna sadamasse, kus väliselt armetu ja roostes „Walnut" ootas ükskõikselt oma reisijaid. Selgus, et laeva pardale saabus 250 inimese asemel 347 reisijat. Sõitjatelt korjati ära passid, mis anti politseivõimudele kontrollimiseks. Kuigi Rootsi kontroll puistas laeva põhjalikult läbi, ei leitud sõepunkrisse peidetud „jäneseid", kellede arv oli 30. Täpselt kell 3 pärast lõunat 17. novembril saabus laeva pardale Rootsi loots ning algas raske reis vastu tundmatule tulevikule. Reisijad laulsid „Du gamla du fria" ja „Mu isamaa mu õnn ja rõõm . . ." Paljud nutsid avalikult, teiste näod reetsid kartust ja ahastust.

Oleme Põhjamerel — reisisihiks Iirimaa

Varsti olime rahutul ulgumerel. Laeva mastides vingus tuul, mis muutus üha tugevamaks. Paljud inimesed jäid varsti merehaigeks. Norra kaugele ulatuvad rannikuservad mattusid uttu. Olime Põhjamerel ja meie reisisihiks oli Iirimaa.

19. novembril paisub torm 11 pallile. Laeva reisijaist on 80 protsenti merehaiged. „Walnut" liigub edasi ainult 1 miil tunnis. Peagi selgub, et laev lekib. Pumbad lakkavad töötamast ja sõepunkritesse valgub vesi. Pumpade laagrid on lõbipõlenud ja mehed töötavad läbi öö, et kanda piimamannergutega laeva põhja kogunud vett üles tekile ja loopida sealt merre. Laagrid suudeti parandada viimasel minutil, kuna vesi ähvardas juba küttekollet.

Peagi tabas „Walnuti" teine häda, kuna saatejaama antenn murdus ning seda ei suudetud tagavaraosade puudumisel korda seada kogu reisi kestel. „Walnut" sõitis merel „piraadi laevana". Võtsime küll mööduvatelt laevadelt vastu signaal-tervitusi, kuid meil ei olnud võimalik vastu tervitada ja selgitada, kuhu tõttab see vana roostetanud laev oma suure reisijate koormaga.

Lained pühkisid tekilt tagavarasõe

Hais all laevaruumides oli kohutav. „Walnut" oma oigavate ja hädaldavate reisijatega oli nagu mingisugune „patuste" laev. Tekile tulemine oli väga ohtlik, kuna suured lained ähvardasid merega kogenematud reisijad tekilt kohe merre pühkida. Põhjamere ristlainetus kõigutas nii ägedalt väikest laeva, et tekilt kadus lainetesse 200 tonni tagavarasütt.

20. novembril lähenes „Walnut" Põhja-Inglismaa saartele, hoidudes rannikust 20 miili kaugusele, et vältida laeva kaaperdamist inglaste poolt, mis olevat juhtunud mitmel puhul 1944. aastal nende vete piirkonnas.

21. novembril selgub, et aurukatla õhupuhuja on rikkes ning laev liigub vaevaliselt edasi. Reisijate hulgas levib pahameelt tekitav jutt, et „Walnuti" juhtkond vajavat lisaraha süte ostmiseks Iirimaalt, kuna Põhjamerel kulutati raske mere tõttu rohkem sütt kui see ette oli nähtud. Olukord lahenes siiski aktsionäride omavahelise juurdemaksuga, kusjuures olukorra lahendajaks oli kuuldavasti V. Vares.

25. novembril jõudis loots Põhja-Iirimaa vetes meie laeva pardale. Loots tahtis mööda jõge viia laeva Sligo sadamasse kuid madala vee tõttu ei olnud see võimalik ning seisime reidil kuni järgmise päevani. 24. novembril lubas sadama politseiülem inimestel laevalt maale minna, millist võimalust ohtralt kasutati, eeskätt pesemise võimaluste otsimisel. Selgus, et linnakese ainsas hotellis maksis pool vannitäit vett 1 dollar ja sellest pidi jatkuma kolmele inimesele. Sligos sauna ei tuntud, kuid selle eest oli igas kolmandas majas alkoholi müük. Tänavad olid valgustamata ning kõikjal torkas silma vaesus ja viletsus.

Anname ära päästepaadid

Peatusime seal sadamas mõned päeva laeva mehaaniliste rikete parandamiseks ja süte laadimiseks. Selle aja jooksul jättis ka „Walnuti" rahvas päris suure rahasumma linna restoranide letile. Sligos loobusid edasi sõidust mõned haigestunud inimesed, kes saadeti seal haiglasse. Hiljem saabusid nad Kanadasse Iiri valitsuse kulul.

25. novembril kinkis „Walnuti" juhtkond iirlastele kaks kahekümne jalalise läbimööduga silindrikujulist metallist päästepaati, mis olid laevale asjatuks koormaks. Kalkuleeriti, et need paadid ei suuda nagunii mahutada 347-et inimest ning seetõttu on õigem minna ookeanile ilma igasuguste päästevahenditeta.

27. novembril õnnistas kohalik preester laeva enne sadamast lahkumist. Jälle olid nii reisijatel kui saatjatel silmad pisarais. 28. novembril on merel 12 palli tuult — külm ja tormine. Tugev lainetus kõigutas hoolimatult väikest laeva ja pühkis jälle minema tekil asuva söetagavara. Tormised ilmad püsisid, kuid detsembri alguses olime jõudnud Atlandi keskele. Veel oli sõita praegu pool maad enne kui jõuame Halifaxi sadamasse. „Walnut" tegi 8 kuni 9 sõlme tunnis, kuid baromeeter langes pidevalt. Enamus sõitjatest olid merehaiged ja koka E. Potsepa toit visati üle parda kaladele.

(Järgneb)

Nii nägid välja „Walnuti" sisemised tekialused ruumid kuhu kokku oli „pigistatud" 347 meest, naist ja last.

Hiidlased valmistuvad mardipeoks

Kuna Killamängud on nüüd möödas (kuigi mitte unustatud), ning talvine sisetegevus algamas, siis on ka meil aeg sügispeole mõtelda.

Tänavu jätsime jaanitule korraldamata ja koondasime kõik oma jõud Kilamängude edukaks kordaminekuks ja meie panus polnud sugugi väiksem teistest. Nüüd oleme sellest väsimusest puhanud ja täie innuga tegevuses mardipeo ettevalmistustega. Nagu ürituste kalendris märgitud, peame mardipeo 11. novembril, meile juba varem tuttavaks saanud Tartu College'i ruumes.

Näitemängu käsikiri on valmis ja osad välja jagatud; harjutused käivad hoogsalt. See on lõbus mäng — tegelasi neli — kus naerda saab ütlematult palju. Lisaks veel teisi esinemisi ja üllatusi, millest kirjutame ja teatame üsna varsti. Pole sugugi varajane mõelda laudkondade moodustamisele juba nüüd., sest vastavalt ruumide suurusele ja laudade arvule, on külaliste arv piiratud.

HIIDLASTE SELTSI JUHATUS

Teie avalik raamatukogu pakub nüüd palju rohkem kui ainult raamatuid

Ontario avalikkude raamatukogude võrguga saate täieliku informatsioonikeskuse.

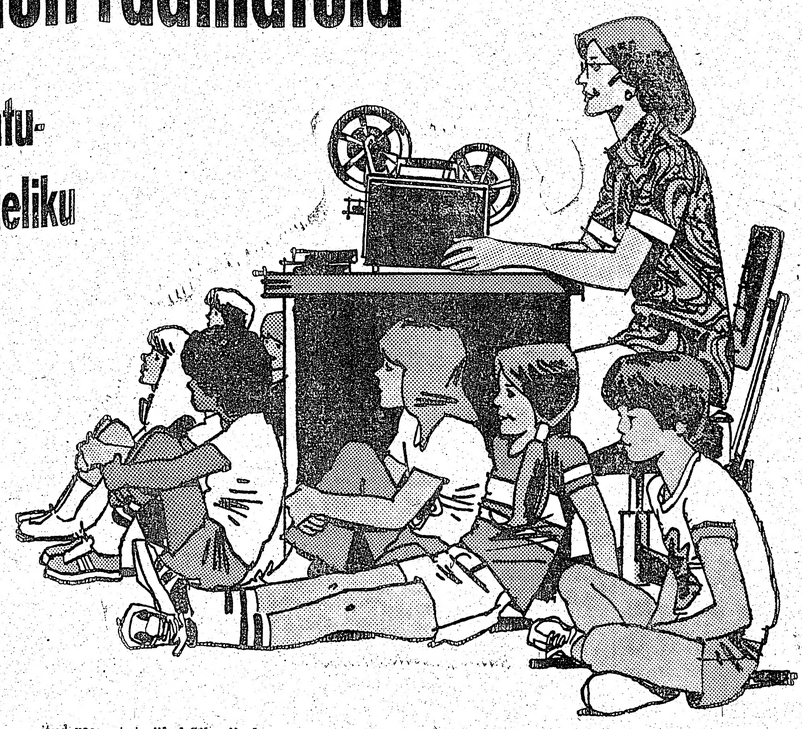

Teie kohalik avalik raamatukogu on nüüd midagi rohkemat kui asutus kust teie saate raamatuid lugemiseks ja õppimiseks. Teie raamatukogu moodustab ühe osa üle kogu Ontario ulatuvatest neljateistkümnest raamatukogude süsteemist, mis arendavad omavahelist koostööd ja jagavad oma varustust. Sellest tulenevalt pakuvad paljud raamatukogud nüüd tähtsaid lisateenindusi nagu näiteks:

1. Filme, grammofoniplaate ja video kassette;
2. Eriprogramme nagu jututunnid, kõned, demonstratsioonid ja näitused;
3. Raamatuid paljudes erikeeltes;
4. Teadmetehankimise teenindusi;
5. Raamatute saatmist posti teel isoleeritud piirkondades elavatele inimestele
6. Suure trükiga ja rääkivaid raamatuid invaliididele;
7. Raamatukogude vahelist laenutamise teenindust, mis võimaldab teil saada soovitud raamatut, ükskõik siis kus see asub;
8. Ajalehti, ajakirju ja valitsuse informatsiooni väljaandeid.

Alati leidub midagi erilist kõigile ja igale vanuseklassile. Külastage oma soovide rahuldamiseks peatselt lähemat avalikku raamatukogu.

Province of Ontario

Reuben Baetz, Minister of Culture and Recreation
William Davis, Premier

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 ● Tel. 363-1986
Hea klaver on
eluaegne investeering!
Suur valik tunduva
hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika
instrumendid.
REMENY

KAASMAALASED!
Puhastan keemiliselt (steamcleaning) Teie diivanid ja toolid, vaibad seinast seina ja lahtised Teie oma kodus. — Hel. Erik Lokbik
447-9834

Maapäev Lembitu Malevas

Skautlus teenindab kasvatuslikult eesti perekondi

Lembitu Maapäeva nädalalõpp kasutati poiste sügislaagriks ja maapäev toimus linnas, Peetri kiriku noorteruumis kesknädalal, 13. septembril kella 7-st kuni kesköönі. Maleva ja allüksuste juhtkonnas ei toimu sel aastal muudatusi, tegevuskavas on aga rida uusi ideid ja üritusi. Tegevuse põhiprintsiipideks on 1. teenindada rahvuslikult ja kasvatuslikult eesti perekondi ja . pakkuda poistele treeningut ja tegevust, mida nad kuskilt mujalt ei saa ja mida ainult skautlus võib anda.

Maapäev algas aruannetega üksuste juhtidelt, millest koostatakse Lembitu Maleva aruanne skaudijuhtide aastakoosolekule. Järgnes juhtide-rulli läbivaatamine ja matrikli koostamine uueks tegevusaastaks. Peaaegu kõik juhid jatkavad endistel positsioonidel.

Kesk- ja ülikooli õpilasi asendatakse kaasjuhtide poolt õppetöö pingerikastel perioodidel.

Pikemad arutlused toimusid tegevuskava juures. Lembitu Maleva 29. aastapäev peetakse laupäeval, 25. novembril Peetri kiriku saalis, vanemate koosolek toimub 14. veebruaril 1979 ja nädalane suvelaager 7.—15. juulini Kotkajärvel. Vanemate poolt on sageli avaldatud soovi, et poiste ja tüdrukute laagrid toimuksid samaaegselt, mis juhul transporti on kergem korraldada. Laagri sisu ja tegevus aga kannatab sel juhul.

Kuna hea laager on tähtsam kui transport, varuti aeg, millal Kotkajärve on tõenäoliselt Lembitu poiste päralt.

Peeti vajalikuks regulaarselt organiseerida juhtide seminare ja metoodika ning juhtimispraktika kursusi, et töö poistega ei kaotaks oma värskust. Skautluses on tendents, et tegevuskavva võetakse üritusi, mida poisid saavad kooli ja mitmesuguste klubide kaudu. Skautlus peaks aga andma seda, mida kuskilt mujalt ei saa. Eesti keele probleem muutub järjest teravamaks. Pool-umbkeelsed poisid skautluses provotseerivad inglise keele kasutamist koondustel. Kui seda küsimust lahendada ei saa, siis tuleb teostada vastuvõtmist selektsiooniga, nagu tehakse mõnes lastekodus. Keeleküsimust tuleb hakata korraldama kodudest vanemate kaudu ja see eeldab vanemate osavõttu vastavatest kursustest.

Maapäev lõpetati Lembitu lauluga.

Linda ja Jaan Ostrat'i kuldpulm

SAN FRANCISCO — Septembri alul tähistasid siin Linda ja John Ostrat kuldpulma, millest võttis osa üle 200 külalise — pooled nendest eestlased. Suursündmus leidis aset **Ostratite poja** Jan'i uues elamus vanemate maja kõrval Potrero Hill linnaosas, kust avaneb 360 kraadine vaade üle San Francisco lahepiirkonna.

John Ostrat on olnud eestlastele tuntud inimene juba Vabadussõja päevist, kus talle annetati vapruse eest Vabadusrist. Üliõpilasena Tartus 20-nendatel aastatel tegeles ta juhtivalt korp! Vironias. Asunud USA-sse 1924. aastal sai temast E. V. aukonsuli sekretär San Franciscos. Hiljem tööturina on ta aastate jooksul olnud töökandjaks sadadele kaasmaalastele. Samal ajal on John Ostrat kuulunud enamasti kõikide Põhja-Kalifornia eesti organisatsioonide juhatustesse, sageli esimehena.

Kingituste üleandmise raames pöördus juubilaride poole EOLL Vanemtekogu liige dr. Rein Luik. Teisena tervitas dr. Aleksander Massakas Los Angelesest sõprade ja korporatsioonikaaslaste nimel.

Lõpuks tänas John Ostrat enda ja abikaasa nimel kõiki, kes on nende austamisest osa võtnud. Näidates abielupaari ümbritsenud kinkepakkidele ja lilledemerele ta ütles väga dramaatiliselt:

Vanadele inimestele ei tohiks tuua nii hinnalisi kingitusi. See raha peaks suunatama Eesti Abistamiskomiteele väljaspool USA-d puudustkannatajate toetamiseks.

Seitsmes teaduslik-tehniline konverents

Seitsmes teaduslik-tehniline konverents toimub 4. novembril Marylandi Ülikoolis (University of Maryland) mis asub Washington D.C. lähedal, College Park'i linnas. Koosolekud toimuvad ülikooli Adult Education Centeris, „Maryland Medical Milestones" nimelises toas. Adult Education Center on hubane hoone mis on äärmiselt sobiv konverentsi pidamiseks. Ta asub ülikooli suure ja kauni maaala läänepoolses nurgas, kergelt kättesaadaval autojuhile ja otseste bussiühendustega Washingtoni allinna.

1978. a. konverents toimub samas formaadis kui eelmised. Päevade eduka koostöö ergutamiseks korraldatakse reede õhtul seltskondlik tutvunemiskoosviibimine (koht veel määramata). Esitatakse üks või kaks lühikest ettekannet ja registreeritakse osavõtjaid. Koosolekud ise toimuvad laupäeval, 4. novembril Adult Education Centeris, algusega kell 9. Kohapealne registreerimine algab samas kohas kell 8.30. Esialgse kava raamis on ette nähtud, et koosolekud lõpevad kell 18.00. Päevakava sisaldab ka ühislõuna ühes kohalikus restoranis. Traditsiooni kohaselt korraldatakse pühapäeva hommikul autorite hommikueine, kus autorid saavad veelkord küsimusi arutada. Autorite hommikueine viib konverentsi töö vaikselt lõpule.

Eeloleva konverentsi korraldavas toimkonnas on Agu Ets, Virko Keder ja Jaan Toots. Eri-nõuandjateks on dr. Tõnu Parming ning Leo Ormiste, kes on ka ettekannete toimkonna esimees. Korraldav toimkond kutsub autoreid, kes oleks huvitatud konverentsil ettekandega esinema, endist lahkesti teatama Leo Ormistele, aadressil: ETTK, P.O. Box 8734, Philadelphia, PA 19101, USA; telefon (215) 561-7033. Täiendavat üldinformatsiooni eeloleva konverentsi kohta avaldatakse edaspidi ja seda saab ka ühendusse astudes korraldava toimkonnaga aadressil: Agu Ets, 4810 Lexington Ave., Beltsville, MD 20705, USA; telefon (301) 937-7682.

KORRALDAV TOIMKOND

Teadaanne

Gaidlipkond Rajaleidjad alustavad 1978./79. tööaastat neljapäeval, 28. septembril s.a. piduliku avakoondusega Peetri kiriku all saalis, algusega kell 7.30 õhtul.

Uutel hellakestel palutakse eelregistreerida ngdr. Liis Teedla'le 486-1042 või ngdr. Ellen Kütti'le 225-4543; uutel gaididel palutakse eel-registreerida ngdr. Kati Kütt'ile 225-4543. või ngdr. Monica Haarmann'ile 759-9094. Kohapeal on ka võimalik registreerida!

Lipkonna liikmete vanemad ja kõik kes on gaidlusest huvitatud on teretulnud!

Peale pidulikku avamist on vanematele kohvilaud ja noortele tutvunemine oma juhtidega.

Toimetusele saadetud kirjandus

VARRAK nr. 9 — 1978. Inglis-keelelise asukonna eestlaste kuukirjas kirjutavad Tiiu Assar luuletuse „Kojusõit", „Rändkaupmehed", Solzhenitsõni kõne Harvardis inglise keeles, J. Uulu „Inimene, keel, kodumaa", „Tabav kokkuvõte", „Detente — ainuke tee.', V. Obot „Lembitu jälgedes", „Noorte osa Vabadussõjas / Üliõpilasorganisatsioonid", seekord vaadeldakse EÜS „Põhjala", korp! Estica, osa. H. Kuusik „Lendavaist alustassidest", R. Kont „On ka häid päevi!", mosaiikleheküigi, nalju, lugejakirju ja kolm arvustust. Oma 64-l leheküljel näib üha suurem osa mahust langevat ingliskeelsele materjalile, tõstes küsimuse kas selline moodus tõesti võib eesti lugejaile kohane olla.

● Bridgetoni haigla uue osakonna avamisest võttis osa seltsi esimees Albert Vilms. Bridgetoni haiglale ehitati juurde ambulatoore ravi jaoks uued avaramad ruumid. Teatavasti toetasid Seabrooki eestlased seltsi algatusel haigla laiendamist ja suurendamist omapoolse panusega pooletuhande dollari suuruses.

● Leerilaste õnnistamine Seabrooki kirikus toimus pühapäeval, 20. augustil. Kirikutäie rahva osavõtul õnnistati Karin Aime Hindre, Peter Hindre, Karl Martin Kissa, Olev Tammer ja Andres Henry Torop. Teenis koguduse õpetaja Philip Tammearu, orelil koguduse organist Mari Ülper. Teenistusele järgnesid leeripeod lastevanemate kodudes.

VABA EESTLANE

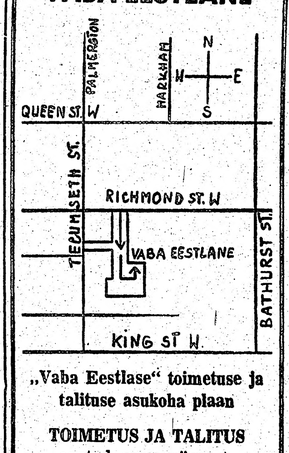

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—4-ni.

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 766-2057
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$3.25
esiküljel	$3.75
tagaküljel	$3.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70,
Stn. C, Toronto 3, Ont.
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs. Leida Marley**
149 Bishop Ave.
Willowdale, Ont.
Telefon: 223-0080

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 21. septembril 1978 — Thursday, September 21, 1978

KIREV MAAILM

BELGRAD — Hiina parteijuht külastas Jugoslaavias traktorijaama. Seal näidati talle, kuidas kuus õhukaitsekahurit oli peidetud lehtede ja rohu alla. Jugoslaavia on pärast Tshehhoslovakkia invasiooni korraldanud ümber oma riigikaitse. See on levitatud üle kogu maa, vajaduse korral toimub mobilisatsioon kiiresti.

ROOMA — Itaalias suri 78 aastasena kirjanik Ignazio Silone. Ta oli üks neid kultuurisiksusi, kes pärast Esimest maailmasõda deklareeris end olevat kommunisti. Silone oli isiklik tuttav Lenini ja Trotskiga. Hiljem mõistis Silone hukka Stalini poliitika ja astus välja itaalia komparteist, mida ta oli aidanud asutada.

ROOMA — Pornofilmide uputus on praegu Itaalia televisioonis. Kuid Itaalias võidakse pornofilme vaadata isegi päeva ajal. Itaalias oli varem kaks riiklikku TV-jaama, mille moraalikoodeks vastas katoliikliku maa reeglitele. Kui aga kommunistid said koalitsioonis olles kristlastega ühe TV-jaama endale, kaotati riiklikud ja kiriklikud eeskirjad. Kaotati ka riiklik monopol TV-saadete alal. Tulemus oli, et uusi TV-jaamu kerkis nagu seeni ja peagu kõik hakkasid äri tegema pornograafiaga, kuna see paistis olevat kõige tulutoovam. Praegu on Itaalias 385 TV-jaama, nendest enamus muidugi äbarikud. Kuid Milaano jaam kinnitab, et tal on miljon vaatajat. Teine suurem jaama Telestudio of Turin arvestab 500.000 vaatajaga. Erajaamad tegutsevad reklaamkuulutuste alusel. Itaalia reklaamis peab 74% reklaamist olema „puhas show", kus isegi kauba nime ei tohi nimetada. Itaalias on erajaamades moodi läinud sexi-mängud. Näit. TV-jaam palkab „koduperenaise või tütarlapse kõrvalkorterist" ja hakatakse siis esitama publikule küsimusi, kellelt saabuvad vastused telefoni teel. Iga kord, kui meesvastaja vastus on õige, peab palgatud naine võtma seljast ühe riietuseseme. Kui naiskuulaja vastus on õige, võib ta panna riietuseseme selga tagasi. Selle saate edu on nii suur, et see tõenäoliselt leiab varsti järeltegemist ka mujal maades.

MARMORA — Clifford Davey ja tema abikaasa Beatrice, mõlemad 65-aastased läksid välja oma autost Marmoras, kui nende auto hakkas tagurpidi liikuma. Auto paiskas mõlemad maha ja tekitas mehele raskeid vigastusi, kui see liikus läheduses oleva maja sõiduteele.

ROOMA — Põhjus, miks uue paavsti valimine toimus rekordiliselt kiire ajaga, selgvat olukorrast kuhu valijad kuuma suveilma ajal olid paigutatud. Kuna ruumid olid täielikult suletud, siis kuum õhk oli peagi kõrged ja pühad kirikujuhid muutnud näost punasemaks, kui olid nende kardinalikuued. Kuna ka aknad olid kinniliimitud, siis õhk oli muutunud väga lämmatavaks. Pärast ööd lihtsais voodites, alustasid nad valimistega ja õhtupoolikul kell 6.26 valitigi uus paavst mitte niivõrd jumalikul juhtimisel kui suure kuumuse tõttu.

LONDON — Naised tavaliselt elavad kauem kui mehed, aga kuna see tähendab ka seda, et nad sagedamini pääsevad läbi eluraskuste vanaduse ebakindlusse, on meestel siiski õigus küsida, kas need virelevad vanusepäevad. ongi nendeni jõudmise väärt. Inglise sotsioloog Essex ülikoolis käsitas seda probleemi British Association for the Advancement of Science in Bath konverentsil. Ta katsus leida lahendust ka küsimusele, miks naised veedavad palju rohkem aega arstide juures ja tunnevad endid sagedamini haigatena, kuna mehed tunnevad end tervematena, aga elavad lühemini.

Hiljuti lõppenud Metsaülikooli kaugemaks osavõtjaks oli Allan Seim Rootsist. Pildil kauge õpilane koos MÜ rahvaga, vasakult Maria Veskoja, Allan Seim, Helge Kurm, osaliselt nähtaval Karin Maimets, ees istub prof. Juta Kitching. Foto: Urmas Wompa

Miks Zaires voolas veri

Rikkalikud maapõuevarad meelitavad suurvõime

Suguharude vahelised tülid, rahvuslaste protestivaim, majanduslik võistlus ja maailma ulatusega poliitiline konflikt on jälle leegitsenud Zaires, Aafrika vaesemas, aga potensiaalselt rikkas riigis. Samal ajal kui prantslaste ja belglaste üksused käisid mässu maha surumas, imestati Moskvas ja Washingtonis seda Pariisi ja Havanna „diplomaatilist suppi". Inglise ajalehe „The Sunday Times" toimetusliige on uurinud mässu põhjust ja selle tausta ning annab alljärgnevas edasi oma ülevaate.

Prantsuse võõrastelegiooni langevarjüüksused vallutasid võitluste keerisesse kistud Kolwezi kaevanduslinna Lõuna-Zaires Shaba maakonnas (endine Katanga) mässulistelt, kes võtsid linna oma valdusse välkkiire rünnakuga. Kuigi prantslaste ja belglaste päästeoperatsiooni „peeti ainult humanitaarseks", oli see oma iseloomult siiski verine ja väga komplitseeritud. Selle tulemusena Zaire praegune valitsus ja ebasoosingus olev president Mobutu Sese Seko võisid jääda võimule.

Kuid Zaire sündmustega liitub palju muudki, mis võib märgatavalt mõjutada N. Liidu ja Kuuba mõjuvõimu Aafrikas ja mis võib tähendada suurt poliitilist ja majanduslikku muudatust prantsuskeelses Aafrikas.

Hiljutine invasioon oli teistkordne veidi enam kui aasta jooksul, kui Zaire lõunapoolset Shaba provintsi rünnati väljastpoolt riigi piiri. Enamus ründajaist kuulusid kas endise Katanga sandarmüksustesse, kes omal ajal toetasid Moise Tshombe pürgimusi Katanga iseseisvaks kuulutamiseks, või olid lunda suguharu liikmed, kes pagesid üle piiri Angoolasse möödunud aastal toimunud ebaõnnestunud mässu ajal.

1977. a. märtsis marssis tuhandeid endisi sandarme mööda kaua suletud olnud Benguela raudteed ja paljud lunda-suguharu liikmed ühinesid nendega mässuliikumiseks.

Nad sattusid siiski julmade kättemaksulöökide alla, selle järel kui president Mobutu tõrjus Maroko üksuste abil ründajad Angoolasse tagasi.

Tookord ründajad ei pääsend Kolwezi lähedale, mis on Zaire väga tähtis vasekaevanduse piirkonnakeskus, liikluskeskus, elektrijõu tootja ja tehniline tsentrum. Käesoleval korral mässulised lähenesid otse Kolwezi suunas Zambia põhjaosas olevate autoteede kaudu ja vallutasid linna kiiresti.

Maailma tähelepanu peatus kiiresti Kolwezi välismaalasist elanikel, kelle saatus mässuliste võimuses pani lääneriigid muretsema. Neid välismaalasi oli Kolwezis paar tuhat, kuna linna elanike arv on üle 40.000-e.

Teiselt poolt mässuliste liikumisest osa võtnud Kongo Rahvuslik Vabastusrinne FNLC kinnitas, et kõik kes soovivad, võivad lahkuda vabalt Kolwezist.

Pariisi ja Brüsselisse saabus siiski teistsuguseid teateid, milles räägiti mässuliste poolt valgete kallal toimepandud mõrvadest ja vägistamistest.

Viimased teated kiirustasid päästeoperatsioonide plaanitsemist ja esimestena jõudsid appi prantsuse langevarjurite üksused. Hiljem ka Belgia saatis oma üksusi eurooplaste evakueerimist kaitsma. Juba selle operatsiooniga ilmnes nõrgalt peidetud rahvusvahelisi vastuolusid.

Sel vastuolul on iseenesest mitmeid väljaulatuvaid aspekte. Esiteks ilmnes eriarvamusi selles, kui kaugele lääs peaks toetama president Mobutu pankrotiküpset ja mitterahuldavat valitsust. Teiseks Zaire loodusrikkuste jagamine tööstuslikult arenenud lääneriikide vahel pole toimunud kõiki rahuldavalt. Näiteks on Belgia investeerinud oma endisele asumaale Zairesse üle 600 miljoni dollari, Lääne-Saksamaa umbes 64 miljonit dollarit ja Prantsusmaa ainult 16 miljonit dollarit.

Kolmandaks on Moskva ja Kuuba otsese tegevuse kohta Shaba iseseisvusliikumise õhutajaina veel rohkesti mitteselgeid ja erisuguseid vaatekohti. Ja neljandaks tülitsetakse sellepärast, kui laialaulusliku päästeoperatsiooni pidanuks kavandama, et selle õnnestumisvõimalused olnuksid suuremad ja et see nõudnuks võimalikult vähe inimohvreid.

Prantsusmaa ja Belgia tülitsesid selle üle, milline peaks olema päästeoperatsiooni sobiv kiirus ja mida sellest operatsioonist võib avalikult rääkida.

Pariis pidas Belgia plaanitsusi liiga keerukaiks ja raskesti rakendatavaiks. Ja mis veel halvem, see avaldati sel viisil, et isegi kauge Kolwezi mässulised said sellest kahtlemata teada! Viimanegi üllatusvõimalus läks prantslastel meelest siis, kui Belgia soovis minna nõupidamisele FNLC-ga. Prantslased pidasid seda mittevajalikuks ja ohtlikuks ning ähvarduseks Prantsuse oma plaanide salajas hoidmisele.

Belgia lükkas süüdistused oma saamatusest tagasi ja esitas vastusüüdistuse, et prantslaste ülepeakaela teostatud operatsioonid põhjustasid mõrvalaine Kolwezis. Belglased meenutasid oma kibedaid kogemusi Stanleyvilles 1964, millal ühes hotellis ümberpiiratud mässulised hakkasid tulistama pantvange, kellest 20 said surma ja 40 haavata enne kui Belgia üksused pääsesid hotelli uksele.

Igal juhul on belglased arvamisel, et äsjased sündmused olid ainult suitsukatteks mille varjus prantslased üritasid saada omale endisest tugevamat jalaaset Zaire poliitilises ja majanduslikus elus. Belglastel on veel värskelt meeles president Valery Giscard d'Estaingi omapärased kõned, mida ta pidas Zairesse tehtud riikliku külaskäigu puhul.

(Järgneb)

ERKÜ protest USA välisministeeriumis

NEW YORK (VES) — Eesti Rahvuskomitee juhatus oma koosolekul pühapäeval, 10. sept. otsustas esineda välisministeeriumis protestiga USA Leningradi peakonsuli külaskäigu pärast okupeeritud Eesti pealinna Tallinna, mida võidakse tõlgendada kui USA tunnustust Eesti okupeerimisele ja annekteerimisele N. Vene poolt.

Peakonsul Leningradis Thompson R. Buchanan käis Tallinnas koos abikaasaga ja seda võinuks lugeda eraviisiliseks külastuseks, aga mr. Buchanan tegi nõukogude ajalehtede teatel visiidi nõuk. Tallinna nukuvalitsuse „välisministri" asetäitjale K. Türgile ja oli vastuvõtul raekojas täitevkomitee sekretäri E. Pragi juures.

TEADAANNE

„Vaba Eestlase" kalendri koostamisel on igal aastal olnud suuri raskusi seltskondlikkude organisatsioonide, noorte organisatsioonide, koolide, kirikute jne. aadressidega, mis sageli muutuvad ja kalendrisse satuvad vale aadressid. Selle väärnähte kõrvaldamiseks paluvad kalendri koostajad kõigil nendel eesti institutsioonidel, kes soovivad oma aadresse „Vaba Eestlase" tähtraamatus avaldada, saata need „Vaba Eestlase" toimetusele aadressil: Vaba Eestlane, P. O. Box 70, Stn. „C", Toronto 3, M6J 3M7, Ont. Aadressid palutakse saata hiljemalt 31. oktoobriks. „Vaba Eestlane" ei vastuta iganenud aadresside osas.

Riin Rivanool

Tiina

See, kes sündinud 13. kuupäeva reedesel päeval, peaks erakordsete pahanduste ja õnnetustega seotud olema või vähemalt pidanuks selline laps üks selge pundar paharetti olema. Aga see ei ole nii.

Ei Tiina ega ta mõned aastad hiljem sündinud tädipoegki kanna selliseid märke, kuigi mõlemad on 13. kuupäeva reedesed lapsed.

Nüüd on Tiina koos oma väiksema õe ning vennaga meie maakodus külalisiks. Meil on aega paljudeks suvelõbudeks aga ka usaldavaiks jutuajamisiks.

„Kelleks sa saada tahad, kui suureks saad?" pärin Tiinalt ja saan kärme vastuse:

„Ettekandjaks, sa ju näed, kui kiiresti ja hästi ma lauda katta oskan ja küll see töö mulle meeldib! Aga noh, kui ettekandjaks või kelneriks ei saa, siis hakkan õpetajaks", mille peale väike õde omaltpoolt selgitab:

„Mina tahan saada baleriiniks, aga ema ütleb, et balleti õppimine maksab palju raha. No ehk siis hakkan õpetajaks . . ."

„Sa heldakene küll, milline abiventiil on õpetajakutse, mida võtta kõlbab siis, kui midagi paremat pole", mõtleb vanaema, kuigi teab, kui palju torme-tuuli lapsemeeltest läbi käib, enne kui selle päris-õige elukutseni välja jõutakse. Või — kas üldsegi jõutakse. Ja õpetajaameti kohta olevat vanad roomlasedki öelnud:

„Keda jumalad vihkasid, selle panid nad õpetajaks." Kas tõesti?

* * *

Mängime kaarte, dominot ja kitsemängu. Kui mõnekordse kaasaaitamisega olen Tiinat sihilikult võita lasknud, märkan äkitselt, et Tiinake teeb vaikselt sohki just minu kasuks. Muidugi, ka vanaema peab vahest võitma, et ta mitte kurvaks ei saaks ja liigutatult mõtlen, kuis me mõlemad sellise rõõmu andmiseks katsume mitte ise võita vaid just teisel võita lasta.

Kui see vaid tõelisel eluareenil samuti oleks! Kui siis, kas siis ka kuidagi saaks omaenda kaotusmänguga oma armastatuid võidule aidata? Kui saaks!

* * *

Hommikusöögiks keedab vanaema herkulaputru, aga varsti on see töö Tiinalegi selge ja siis teeb ta seda meile suure rõõmu ja uhkusega iseseisvalt. Serveerib maasikamoosiga ja on õnnelik, et ta suure karbi kaerahelbeid ja purgi moosi kaasa saab koduski oma oskuste rakendamiseks.

Hiljem ta kurdab: „Puder kõrbeb põhja, segan küll hoolega, nagu enne maalgi tegin, aga ikka kõrbeb põhja."

Kui selgub, et süüdi ei ole mitte Tiina, vaid õhukese põhjaga alumiiniumkastrul, mis pudru keetmiseks ei sobi, sõnab tüdrukuke allaandmatult:

„Vanaema, sünnipäevaks kingi mulle paksu põhjaga pott pudru keetmiseks nagu sul omalgi on!"

Aga muidugi! Mida mõistlikumat oskaks soovida üks väike tüdruk, kui ühte keedunõu, millest vanaema salakesti arvab veimevakaks alguse saavat.

Nõndasi siis, kui selle kuu 13.-dal kuupäeval juhtute nägema ühte naerulnäoga naisolevust kingipaberisse pakitud keedupotiga, siis see ongi Tiina vanaema teel sünnipäeva-peole.

* * *

Kodus on keegi Tiinale kinkinud hobuse juba suve algul. Küllap oli kinkija ise sellest tõntsist loomast tüdinenud ja sedasi sai sellest siis tüdruku lemmik ja hoolealune koduõue karjamaale.

„Mis ta nimi on?" küsin Tiinalt.

„Tead, hobune peab olema kui välk. Väga kärmas ja kiire. Sellepärast on ta nimeks Tormi, tormab, saad aru!"

Muidugi saan. Aga Tormi on selline loom, kes ei liigu paigastki. Tössike, vagune. Tormamisest pole juttugi.

„Igatseb teiste loomade seltsi", ja kuna koerast-kassist hobusele sõpru ei ole, jääb vaid üle panna ta lehmade karjaaeda. Sellest siiski suurt asja ei tule ja Tiina jutustab:

„Tormi hammustas ühel lehmal kõrva ära. Mõtle, terve kõrva kohe! No mis ta tegema pidi, küllap need koledad lehmad Tormit narrima hakkasid ja siis selle järele ajas isa ta sealt karjamaalt hoopis välja. Nüüd ta on jällegi üksi."

Sest ajast peale näksab Tormi igaühte, võtab sõbralikult kinni su jakihõlmast või varrukaservast. Aga see ei tee midagi, Tiina hool oma hobuse eest on sama muutumatu ja sõprus kustumatu nagu varemaltki.

* * *

Kümmekond päeva on Tiina nüüd olnud külaliseks meie maakodus. Tegemist ja lõbutsemist on olnud palju, ent igale asjale tuleb kord lõpp ja ees ootavad uued ja sügisesed rõõmud koos koolialgusega.

Nii me siis sõidame Tiinakese kodu poole. Vanaemal kaasas kotike peete, Tiinal suur kandam peedilehti, kapsapea ja porgandeid, mida ta oma sõber Tormile jällenägemise tervituseks kokku on korjanud.

Meil kummalgi on oma mõtted, oma ootused ja lootused, millel ehk siiski on üsna sama siht, sama soov ühe algava ja õnneliku elu saavutamiseks. Kes tihkaks öelda, et see nii ei ole?

Tallinna paviljoni järelõhtu

Kuna Tallinna paviljoni pidustusi möödunud suvel Torontos toimunud Karavani ajal hinnati kõrgelt nii meie oma rahva kui ka teistest rahvustest külaliste poolt, tahab Tallinna paviljoni juhatus pakkuda võimalust paviljoni kava uuesti esitamiseks. Selleks korraldatakse reedel, 13. oktoobril, Toronto Eesti Maja suures saalis Karavani pidustuste järelõhtu, kus Tallinna paviljoni kava tuleb osaliselt uuesti ettekandmisele.

Kava pakub fragmente peaaegu kõigist pidustuste kava numbritest. Kuuleme laulu auhinnaga vääristatud Legendide maa lavastusest, esinejaid populaarsest „Kajaka" nimelisest kohvikust, näeme rahvatantsijaid, võimlejaid, laulukoore ja lauluansambleid „Mini-show'st". Ning lõpuks toimub tants „Kaja" orkestri saatel.

Tallinna paviljoni järelõhtul on esitatud ka Kalevipoja ainetel valmistatud „super-graafikud" — foto-suurendused meie tuntud kunstnike töödest Kalevipoja ainetel. Kuna Tallinna paviljonil ei ole võimalik neid suuri fotosid säilitada, siis lähevad need pidustuste järelõhtul müügile. Peoõhtu korraldajad loodavad, et nende omapäraste fototeoste vastu tuntakse elavat huvi ja nende müügist saadud rahaga loodetakse katta fotode suurendamisega seotud kulusid.

Tallinn '78 järelõhtu avab oma uksed kõigile — nii paviljonis esinenud tegelastele kui ka külalistele. Kava on rikkalik ja peaks pakkuma huvi kõigile peolistele.